

Innst. O. nr. 69

(2001-2002)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

Ot.prp. nr. 44 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. PROPOSISJONENS HOVEDINNHOLD

I proposisjonen fremmes forslag til en ny lov om forbrukerkjøp. Forslaget har bakgrunn i NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov og forbrukerkjøpsdirektiv, som er tatt inn i EØS-avtalen.

I dag er avtaler om salg fra næringsdrivende til forbrukere regulert i kjøpsloven. Lovforslaget innebærer at forbrukerkjøpene skilles ut til egen lovregulering. Siktemålet er å gi regler som er særskilt tilpasset kjøpsavtaler hvor selgeren er næringsdrivende og kjøperen uprofesjonell. Forslaget innebærer en viss styrking av forbrukerkjøpernes rettigheter ved selgerens kontraktsbrudd.

Lovforslaget omfatter det som tradisjonelt har vært regnet som kjøp, med kjøp av fast eiendom som det viktigste unntaket. Det er også gjort unntak for kjøp av elektrisk strøm, men regjeringen holder det åpent om det bør gis nærmere lovregler om strømkontrakter.

Det er et grunnleggende prinsipp at loven som utgangspunkt ikke kan fravikes gjennom avtale til ugunst for forbrukerkjøperen. Forbruker defineres som fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet. Forbrukerbegrepet foreslås harmonisert i flere lover.

Når det gjelder kjøperens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden, innebærer lovforslaget på flere punkter endringer som styrker forbrukerkjøperens stilling. Kjøperen vil som hovedregel ha rett til å velge mellom retting eller omlevering som følge av mangelen. Dersom selgeren ikke gjennomfører dette i samsvar med loven, kan kjøperen i stedet kreve prisavslag eller heving. Nytt i lovforslaget er at prisavslaget kan beregnes mer skjønnsmessig enn i dag dersom særlige grunner taler for det. Kjøperens rett til heving som følge av mangler foreslås noe utvidet.

Reglene om selgerens erstatningsplikt som følge av mangler forenkles. Ansvarsgrunnlaget gjøres rent objektivt, noe som styrker forbrukerkjøperens stilling.

Det foreslås videre bl.a. en utvidelse av virkeområdet for kjøperens rett til avbestilling, og reglene om selgerens krav ved kontraktsbrudd fra kjøperens side er forenklet noe.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

Kjøpsloven av 1988 omfatter kjøpsavtaler uansett om kjøperen og selgeren er profesjonelle eller opptrer i egenskap av privatperson. Loven har imidlertid viktige særregler for forbrukerkjøp. Også andre lover gir regler knyttet til kjøp, for eksempel avhendingslova (kjøp av fast eiendom), håndverkstjenesteloven, bustadoppføringslova, kredittkjøpsloven, avtaleloven og angrerettloven.

I Ot.prp. nr. 80 (1986-1987) Om A kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, ga departementet uttrykk for at det på sikt burde gis en egen lov om forbrukerkjøp. I Innst. O. nr. 51 (1987-1988) slutter justiskomiteen seg til dette.

Justisdepartementet oppnevnte i 1989 et utvalg til å utrede forbrukerkjøpenes stilling og komme med forslag til en lov om forbrukerkjøp (Forbrukerkjøputvalget). Utredningen fra utvalget ble avgitt som NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov. Hovedpunktene i utredningen gjengis i proposisjonen pkt. 2.3. Utredningen ble sendt på høring i 1993/94.

Justisdepartementet besluttet på bakgrunn av arbeidet med forbrukerkjøpsdirektivet i EU å utsette oppfølgingen av NOU 1993:27. Direktivet (1999/44/EF) ble vedtatt i 1999. EØS-komiteen vedtok 28. januar 2000 at EØS-samarbeidet ble utvidet til å omfatte direktivet. Direktivet er todelt. Først og fremst regulerer det spørsmålet om når en vare er mangelfull og forbrukerkjøperens rettigheter overfor selgeren i den forbindelse. Direktivet gir også regler om garantier, men her tar det bare sikte på å gi visse grunnleggende bestemmelser for å verne forbrukerne.

På bakgrunn av forbrukerkjøpsdirektivet sendte Justisdepartementet i 2000 på høring et noe endret forslag til lov om forbrukerkjøp. I proposisjonen gis en kort oversikt over spørsmål som ble drøftet og forslagene i høringsnotatet. Videre gjennomgås lovgivningen i de andre nordiske land og nordisk samarbeid på området.

3. EN DEL HOVEDSPØRSMÅL OM REGULERINGEN AV FORBRUKERKJØP

3.1 Noen utgangspunkter

3.1.1 Sammendrag

Departementet ser det som en stor fordel om man får en egen forbrukerkjøpslov som klarere får frem hvilke regler som gjelder for kjøpsforholdet.

Lovens regler skal ikke kunne fravikes til skade for forbrukeren, med visse unntak hvor dette fremgår uttrykkelig. Departementet har i denne sammenheng hatt for øye at en viss kontraktsfrihet også kan være i forbrukerens interesse. Det er også lagt vekt på at lovteksten skal være lett tilgjengelig for brukerne av loven.

Forbrukerkjøpsloven må ses i sammenheng med en rekke lover som kan få betydning for kjøpsforholdet. Utviklingen av forbrukervernet, ikke minst i EU, har resultert i et noe fragmentarisk regelverk som kan være vanskelig å orientere seg i. På sikt kan det være ønskelig å gå gjennom forbrukerlovgevingen generelt, for å se om det er mulig å samordne reglene bedre.

3.1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Carsten Dybevig og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Unni Hennum Lie og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, vil fremheve at det er et sterkt behov for klare regler i kjøp mellom profesjonelle og forbrukere. Dagens forbrukersituasjon, med et økende markedspress, nye salgskanaler, økt forbruk og flere teknisk innrettede forbruksvarer, tilsier økt forbrukervern.

Reglene om kjøp har for forbrukere ikke vært lett tilgjengelig. De har delvis fremkommet i den alminnelige kjøpslov, i en rekke særlover og også gjennom sedvane og handelskutymen. Komiteen ser på den foreslåtte lov som et skritt i riktig retning for å samle regelsettet og skape oversikt.

Komiteen vil også bemerke at kravet til å heve kjøpet ved mangelfull levering er senket, og at dette må få betydning ved rettslig behandling av hevingskrav.

Informasjon om lover og regler som gjelder for kjøp og salg av varer er et viktig offentlig ansvar. Den nye loven bør derfor markedsføres skikkelig, og informasjonsopplegget om lovens innhold bør være omfattende.

Komiteen ber departementet se på de regler som gjelder tvisteløsningsmekanismene i forbrukerkjøpsakene, særlig med henblikk på disse organers kompetanse og muligheten forbrukerne har til å føre sin sak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har forståelse for at det i en del tilfeller vil være vanskelig for forbrukeren å ta opp kampen med en næringsdrivende i rettssystemet. Flertallet mener imidlertid at det er mange områder av den frie rettshjelpen som kunne ha behov for en styrking, og synes ikke det er riktig å fremheve ett område uten å se hele rettshjelps-feltet i sammenheng. Flertallet vil ikke gå inn for en endring på dette området nå, men mener det kan være et tema ved den kommende revisjon av rettshjelpsloven.

Flertallet viser til at angrerettloven omfatter tjenester i tillegg til ting. Angrerettloven omfatter all kontraktslovgivning i norsk rett, og har altså et videre virkeområde enn forbrukerkjøpsloven. Dette gjør det problematisk å innarbeide angrerettloven i forbrukerkjøpsloven. Flertallet har merket seg det som sies i proposisjonen om et fragmentarisk regelverk på kontraktrettens område som følge av løpende EU-tilpassning. Spørsmålet om angrerettens plassering er en del av et større bilde av hele kontraktsretten. Flertallet mener også det er fornuftig å se kontraktslovgivningen i lys av utviklingen innen EU.

Flertallet viser til at forslaget om ny lov om forbrukerkjøp skal dekke mange forskjellige typer kjøp og situasjoner. Flertallet støtter forslaget om at forbrukeren skal ha rett til erstatningsgjenstand dersom selger skal avhjelpe en mangel eller foreta en omlevering. En del næringsdrivende vil måtte bestille reservedeler eller tilsvarende vare fra utlandet før retting kan foretas. Flertallet viser til at det nok i noen tilfeller kan være problematisk for selger å få foretatt oppretting i løpet av 7 dager. Samtidig er det også viktig å ivareta hensynet til forbrukeren, og flertallet støtter derfor departementets forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at i de saker hvor forbrukeren for eksempel har vunnet frem med sin sak i et tvisteløsningsorgan og hvor den profesjonelle part bringer saken inn for retts-

systemet, bør det vurderes om forbrukeren skal ha automatisk krav på fri sakførsel. I flere slike tilfeller avstår forbrukeren fra å føre sin sak videre i frykt for store saksomkostninger.

Disse medlemmer er av den oppfatning at forslaget til forbrukerkjøpslov gjør tilgjengeligheten til reglene enklere, men ber likevel departementet vurdere å innarbeide bl.a. lov om angrerett i samme lov.

Lovforslaget går langt i forbrukervennlig retning. Den reaksjon forbrukeren kan iverksette når varen er mangelfull gir forbrukeren et klart bedre vern enn tidligere. Forbrukerens adgang til å kreve reparasjon eller omlevering skjerper plikten for selger. Kravet til erstatningsgjenstand etter en uke ved utbedring gir også kunden en bedret situasjon.

Disse medlemmer vil fremheve at en lov-messig styrking av forbrukervernet, slik det fremlagte forslaget på mange punkter er, generelt også vil styrke miljøet da slike bestemmelser vil kunne føre til at produsenter får et ytterligere incitament til å produsere mer holdbare varer. Mer holdbare varer vil i sin tur gavne miljøet ved at energiomkostningene ved å fremstille nye produkter blir mindre, og volumet på avfallsmengden presumptivt mindre.

3.2 Lovteknisk modell

3.2.1 Sammendrag

Utvalget vurderer ulike alternativer for lovteknisk gjennomføring, og konkluderer med at det bør gis en egen forbrukerkjøpslov. Utvalget foreslår at bestemmelsene i kjøpsloven skal gjelde så langt den nye loven ikke har særlige regler.

Under høring var flertallet av høringsinstansene positive til en egen lov om forbrukerkjøp.

Departementet bemerker bl.a. at i forbrukerforhold gjør hensynet til oversiktlig og lesbart lovstoff seg sterkt gjeldende. Dette hensynet ivaretas best ved at det gis en egen lov om forbrukerkjøp. Forbrukerkjøpsdirektivet innebærer videre at det er behov for ytterligere særregler for forbrukerkjøp sammenlignet med dagens rettstilstand.

Et flertall av høringsinstansene har vært skeptiske til den henvisningsteknikken utvalget har foreslått, hvor kjøpsloven skal supplere forbrukerkjøpsloven. Departementet har kommet til at loven bør dekke alle relevante spørsmål som i dag er behandlet i kjøpsloven, og går derfor inn for at det tas inn flere bestemmelser som etter utvalgets forslag skulle gjelde gjennom en generell henvisning til kjøpsloven.

3.2.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets synspunkter.

3.3 Begrepet forbrukerkjøp - krav til kjøperen og selgeren

3.3.1 Sammendrag

Kjøpsloven § 4 definerer forbrukerkjøp som kjøp fra yrkesselger når tingen hovedsakelig er til personlig bruk for kjøperen, hans familie, husstand eller omgangskrets, med mindre selgeren på avtaletiden verken visste eller burde ha kjent til at tingen ble kjøpt til slikt formål. Kjøp av fordringer og rettigheter regnes ikke som forbrukerkjøp. Fysiske personer utgjør etter dette kjernen i forbrukerbegrepet. Det er imidlertid antatt at også sammenslutninger i en viss utstrekning kan anses som forbrukerkjøpere.

I NOU 1993: 27 foreslår flertallet i utvalget en definisjon av begrepet forbrukerkjøp som bygger på forbrukerbegrepet i ulike EF-direktiver om forbrukervern. Flertallets forslag definerer forbrukerkjøp som kjøp fra yrkesselger når kjøperen er en fysisk person og kjøpet ikke hovedsakelig er knyttet til hans næringsvirksomhet. Det vises bl.a. til at dagens bestemmelse i kjøpsloven § 4 reiser avgrensingsproblemer. Utvalgets mindretall foreslår at forbrukerkjøp skal defineres som kjøp fra yrkesselger når kjøpet ikke hovedsakelig er knyttet til kjøperens næringsvirksomhet. Mindretallet legger bl.a. vekt på at en begrensning til fysiske personer vil virke tilfeldig.

Forbrukerkjøpsdirektivet definerer ikke begrepet "forbrukerkjøp" som sådan. Direktivets virkeområde angis gjennom definisjoner av begrepene "forbruker" og "selger". Det er også noen innholdsmessige forskjeller i rekkevidden av forbrukerkjøpsdefinisjonen i kjøpsloven og i direktivet. Direktivets forbrukerbegrep er begrenset til å omfatte fysiske personer. Siden direktivet er et minimumsdirektiv, er det ikke til hinder for at begrepene "forbruker" og "selger" har en videre betydning i norsk lov enn det direktivet krever.

Departementet presenterte i høringsnotatet en løsning som tok utgangspunkt i direktivets forbrukerdefinisjon. Høringsnotatet ga også et forslag til hvordan denne definisjonen kan bygges ut til også å omfatte visse sammenslutninger (juridiske personer). Definisjonen er i hovedsak i samsvar med gjeldende rett. Departementet fremhevet at det reelle behovet for forbrukervern kan tilsi at visse juridiske personer bør være omfattet av forbrukerbegrepet, men at en vid definisjon skaper avgrensingsproblemer.

Under høringen var det delte meninger om hvem som bør kunne regnes som forbrukere i forbrukerkjøpsloven. Uttalelsene var i det vesentlige fordelt slik at representantene for selgersiden gikk inn for et snevert forbrukerbegrep, mens representanter for forbrukersiden gikk inn for et videre forbrukerbegrep.

Etter departementets oppfatning må den løsningen som velges i forbrukerkjøpsloven ses i sammenheng med hvilken løsning man ønsker i de øvrige lovene om forbrukervern. Loven bør ta utgangspunkt i den

samme lovtekniske modellen som finnes i forbrukerkjøpsdirektivet.

Departementet foreslår at forbrukerbegrepet i forbrukerkjøpsloven bare skal omfatte fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, jf. lovforslaget § 1. Det legges særlig vekt på hensynet til en klar og forutsigbar utforming av forbrukerbegrepet, mulighetene for et enhetlig forbrukerbegrep i forskjellige lover om forbrukervern og forholdet til internasjonalt regelverk.

Sammenslutninger som etter dagens lov har status av forbrukere, kan sikres forbrukervern ved at avtalen inngås i den enkelte fysiske personens navn. Det er heller ikke noe i veien for at det avtales mellom partene at kjøpet skal skje på forbrukervilkår.

Når det gjelder avgrensning på selgersiden, går departementet inn for at man går over fra å bruke begrepet "yrkesselger" til å bruke "i næringsvirksomhet". Dette stemmer godt med direktivene om forbrukervern.

Konvensjonen om internasjonale løsørekjøp (CISG) stiller krav til at Norge, i internasjonale kjøp, som utgangspunkt ikke kan ha en definisjon av begrepet forbruker/forbrukerkjøp som er videre enn definisjonen i konvensjonen artikkel 2 bokstav a. Departementet ser det som hensiktsmessig at det gis en egen avgrensning av forbrukerbegrepet i internasjonale kjøp der noen av partene har forretningssted eller bopel utenfor EØS. Disse tilfellene dekkes ved en definisjon av forbrukerbegrepet som tilsvarer CISG artikkel 2 bokstav a, jf. lovforslaget § 61.

Når det gjelder de internasjonale forbrukerkjøpene som faller innenfor EØS-avtalens virkeområde, legges den samme definisjonen av forbrukerbegrepet til grunn som i nasjonale kjøp.

3.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at forbrukerkjøpsloven har klare bestemmelser som gjør det enkelt å avgrense bestemmelsenes innhold og omfang. Flertallet viser til at ved å definere forbruker som kun fysiske personer, får man et enhetlig forbrukerbegrep i lovgivningen, og det skaper ikke vanskelige avgrensingsproblemer. Dersom begrepet "forbruker" skulle utvides til også å omfatte visse sammenslutninger, vil det fort kunne oppstå tolkningsproblemer. Flertallet viser også til at frivillige organisasjoner, som idrettslag og skolemusikkorps, kan sikres forbrukervern ved at avtalen inngås i et av medlemmenes navn. Flertallet vil også understreke at det er fullt mulig for to parter som handler med hverandre å bestemme at kjøpet skal skje på forbrukervilkår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker

på at forbrukerbegrepet i lovgivningen om forbrukervern er svært sentralt. Et av målene med den nye lovgivningen er å styrke og gi bedre beskyttelse til forbrukerne. Nøkkelen til en slik beskyttelse ligger i en lovregulering og definisjon av forbrukeren. Disse medlemmer merker seg at departementet mener at forbrukerbegrepet i forbrukerkjøpsloven kun bør omfatte fysiske personer, og at forslaget også innebærer innsnevring av begrepet i angrerettloven. Dette er disse medlemmer uenig i.

Disse medlemmer viser til at det følger av dagens rettstilstand, og også av angrerettloven, at visse sammenslutninger er medtatt i forbrukerbegrepet. Disse medlemmer ønsker ingen reversering av denne praksis.

Disse medlemmer viser til at også visse sammenslutninger har reelt behov for forbrukervern, og at det i slike sammenhenger vil være urimelig om ikke forbrukerkjøpslovens bestemmelser skal komme til anvendelse. I de tilfeller hvor for eksempel et borettslag, idrettslag, frivillige organisasjoner eller en sameier kjøper inn varer i fellesskap til deltageres felles bruk, kan man oppnå både rabatt og andre stordriftsfordeler. Det er likevel ingen grunn til at disse kjøpene skal være underlagt et annet kjøpsrettslig regime enn ordinære forbrukerkjøp, snarere tvert imot. Disse medlemmer vil framheve at det sentrale er at en forbruker ikke handler som ledd i en næringsvirksomhet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag til tillegg i definisjonen av forbrukerbegrepet inntatt som nytt annet punktum i tredje ledd i § 1 samsvarende med bestemmelsen i angrerettloven § 6 bokstav e:

"Som forbruker regnes også en sammenslutning som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål."

Disse medlemmer presiserer at bestemmelsen begrep "medlemmer" må tolkes i den forstand at det også gjelder sammenslutningers deltagere hvor en ikke opererer med et eksakt medlemsbegrep.

Det foreslås også fra disse medlemmers side at angrerettlovens § 6 første ledd bokstav e beholdes som i dag, og disse medlemmer vil derfor stemme imot forslaget om å oppheve annet punktum i denne bestemmelsen.

3.4 Forbrukerbegrepet i andre lover om forbrukervern

3.4.1 Sammenheng

Bakgrunnen for at departementet nå tar opp spørsmålet om en harmonisering av forbrukerbegrepet i forbrukerlovgevingen, er de ulikhetene som i dag eksisterer mellom lovene. Stortinget har også stilt seg

positiv til at det tas sikte på en harmonisering av forbrukerbegrepet, jf. Innst. O. nr. 18 (2000-2001).

Under høringen i 2000 gikk flere høringsinstanser generelt inn for et vidt forbrukerbegrep som omfatter visse juridiske personer. Alle disse instansene støttet samtidig tanken om en harmonisering av forbrukerbegrepet i de ulike lovene. Av de som går inn for et snevert forbrukerbegrep, støttet også flere tanken om harmonisering.

Etter departementets oppfatning bør forbrukerbegrepet i lovgivningen som utgangspunkt være enhetlig. Dersom man tar utgangspunkt i et forbrukerbegrep som bare omfatter fysiske personer, er det enkelt å oppnå et enhetlig forbrukerbegrep som bidrar til en omfattende regelforenkling uten at man dermed svekker forbrukervernet samlet sett. Departementet går etter dette inn for at den forbrukerdefinisjonen som er foreslått i forbrukerkjøpsloven, også legges til grunn i annen aktuell lovgivning, jf. pkt. 3.4.4.2 i proposisjonen. Det foreslås etter dette endringer i produktkontrollloven, forbrukertvistloven, lov om merking av forbruksvarer m.m., lov om kredittkjøp, håndverkstjenesteloven, avhendingslova, bustadoppføringslova og angrerettloven.

3.4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine merknader under pkt. 3.3 ovenfor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil understreke betydningen av å harmonisere forbrukerbegrepet i forbrukerlovgevingen. Det vil gjøre det enklere for forbrukerne å forholde seg til den samlede lovgivningen. Flertallet støtter departementets forslag til lovendringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig i at forbrukerbegrepet bør harmoniseres i forbrukerlovgevingen, men mener forbrukerdefinisjonen i forbrukerkjøpsloven bør være videre enn departementet foreslår. Disse medlemmer går inn for at den definisjonen som disse medlemmer foreslår i pkt. 3.3 også bør legges til grunn i annen forbrukerlovgeving, og ber departementet iverksette et lovarbeid med sikte på en harmonisering som nevnt.

3.5 Bør forbrukerkjøpsloven omfatte kjøp mellom privatpersoner?

3.5.1 Sammen drag

Etter kjøpsloven gjelder ikke de særlige reglene om forbrukerkjøp ved salg mellom privatpersoner, med mindre selgerens representant opptrer som yrkes-selger, jf. pkt. 3.7.

Verken utvalget eller departementet går inn for at en ny forbrukerkjøpslov skal gjelde ved salg mellom

forbrukere. Det vises til at forbrukerkjøpsreglenes ufravelige karakter er begrunnet med at det jevnt over er et ulikt styrkeforhold mellom næringsdrivende og forbrukere.

3.5.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets og utvalgets syn.

3.6 Bør mindre næringsdrivende være omfattet av forbrukerkjøpsloven?

3.6.1 Sammen drag

Mindre næringsdrivende regnes ikke som forbrukere etter kjøpsloven og utvalget går ikke inn for en utvidelse der disse omfattes. Utvalget peker på at forbrukerkjøpsloven er ment å regulere helt andre områder og situasjoner. Departementet er enig i dette.

3.6.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets syn.

3.7 Kjøp gjennom profesjonell mellommann

3.7.1 Sammen drag

Privatpersoners salg til andre privatpersoner regnes i dag som forbrukerkjøp dersom salget skjer ved hjelp av en profesjonell mellommann som representerer selgeren. Forbrukerkjøpslovutvalget drøfter om man bør gå lenger, og la den profesjonelle mellommannen hefte direkte overfor kjøperen på samme måten som den private selgeren. En slik regel finnes i den svenske konsumentköplagen.

Utvalgets flertall går ikke inn for en tilsvarende bestemmelse i den norske loven. Flertallet viser bl.a. til at en slik bestemmelse innebærer et brudd med alminnelige prinsipper om en mellommanns stilling i norsk rett. Utvalgets mindretall går inn for en utvidelse, bl.a. under henvisning til ordningen i Sverige.

Det er ulike syn blant høringsinstansene.

Departementet slutter seg til synspunktene fra utvalgets flertall, og foreslår ikke noen bestemmelse som innebærer et selgeransvar for profesjonelle mellommenn som bistår private selgere.

3.7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at salg gjennom profesjonell mellommann som representerer selgeren, i dag regnes som forbrukerkjøp. Flertallet viser videre til at Forbrukerkjøpslovutvalget drøfter problemstillingen om å la den profesjonelle mellommann hefte direkte overfor kjøperen på samme måte som den private selgeren. Flertallet merker seg at departementet ikke vil foreslå noen bestemmelse som innebærer et slikt selgeransvar for profesjonel-

le mellommenn. Flertallet fremmer følgende forslag til nytt fjerde ledd i § 1:

"Representant som opptrer i næringsvirksomhet er solidarisk ansvarlig med selgeren for dennes forpliktelser dersom ikke forbrukeren blir gjort uttrykkelig oppmerksom på at representanten bare opptrer som mellommann og ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren. Ansvarer gjelder ikke når selgeren selv opptrer i næringsvirksomhet."

Fjerde ledd blir nytt femte ledd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil framheve at en regel som lar den profesjonelle mellommann stå ansvarlig sammen med selgeren overfor kunden, kan motvirke risikoen for at kunden blir utsatt for svindel eller salg som ikke tilfredsstiller lovens krav. Disse medlemmer merker seg departementets argument om at dette vil kunne medføre at færre profesjonelle vil ta på seg oppdrag som mellommenn. Disse medlemmer vil påpeke at en slik regel finnes i den svenske lovgivning, og at det trolig vil ha liten effekt på rekrutteringen av profesjonelle mellommenn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser at å gjøre mellommann solidarisk ansvarlig i alle tilfeller kan virke uheldig. Ikke minst der en privat part trenger bistand for å få solgt en spesiell vare. For å få en balansert løsning på problemet vil det være hensiktsmessig å kombinere en mellommanns heftelse med en mulighet for mellommannen til å reservere seg mot denne identifikasjon med selger. Det oppnås ved at en tar utgangspunkt i solidarisk heftelse med mindre forbruker blir gjort oppmerksom på at han kun er en mellommann som ikke skal anses for å hefte direkte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at verken utvalget eller departementet har foreslått noen bestemmelse som skulle innebære et selgeransvar for profesjonelle mellommenn som bistår private selgere. Disse medlemmer understreker at å innføre en slik bestemmelse vil innebære et brudd med de alminnelige prinsipper om en mellommanns stilling i norsk rett. Disse medlemmer mener det ikke er behov for en slik paragraf, og støtter departementets forslag.

Hver enkelt forbruker har et selvstendig ansvar når man kjøper varer, uavhengig av hvem som selger varen. I de fleste forbrukerkjøptilfeller er det profesjonelle selgere, og å gi en mellommann ansvar vil normalt gjøre liten forskjell.

Disse medlemmer går derfor imot § 1 fjerde ledd slik det er foreslått av flertallet i komiteen.

3.8 Lovens virkeområde for øvrig - arten av ytelsen mv.

3.8.1 Sammendrag

Når det gjelder salgsgjenstandens art, er det ikke gitt noen positiv avgrensning i gjeldende kjøpslov av hvilke salgsobjekter som omfattes av loven.

Kjøp av fordringer og rettigheter omfattes av loven, men regnes ikke som *forbrukerkjøp*. Departementet legger videre til grunn at vannleveranser basert på avtale faller inn under kjøpsloven. Det samme gjelder levering av olje og gass gjennom ledning. Også bestilling av ting som skal tilvirkes omfattes av kjøpsloven, med mindre den som bestiller skal skaffe en vesentlig del av materialet. Kjøpsloven gjelder videre bytte av ting så langt den passer.

Forsyning av elektrisitet faller utenfor loven. Kjøpsloven gjelder heller ikke avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom, eller kjøp av fast eiendom. Det samme gjelder avtaler som pålegger den som skal levere tingen å utføre arbeid eller annen tjeneste, når dette utgjør den overveiende del av hans forpliktelser.

Når det gjelder overdragelse av IT-komponenter, er det lagt til grunn at kjøpsloven får anvendelse på filer som er lagret på fysiske objekter. Der filene overføres gjennom nettet, er spørsmålet om kjøpslovens anvendelse mer usikkert.

Utvalgets utgangspunkt er at forbrukerkjøpsloven bør omfatte kjøp i minst samme omfang som kjøpsloven. Utvalget foreslår dessuten at kjøp av fordringer og rettigheter generelt bør være omfattet av forbrukerkjøpsloven. Det samme gjelder kjøp av elektrisk strøm.

Forbrukerkjøpsdirektivet omfatter ikke vann og gass, bortsett fra når dette selges i avgrenset volum eller bestemt mengde. Levering av varer som først skal tilvirkes, er imidlertid omfattet av direktivet, og direktivet har dermed et videre virkeområde enn kjøpsloven på dette punkt.

Etter departementets oppfatning bør forbrukerkjøpsloven i hovedsak ha samme virkeområde som dagens kjøpslov. På noen punkter kan det imidlertid være grunn til justeringer og presiseringer:

Avtaler hvor bestilleren leverer en vesentlig del av materialet, må være omfattet av lovregler som oppfyller forbrukerkjøpsdirektivets krav. Departementet foreslår at avtaletypen underlegges forbrukerkjøpslovens bestemmelser fullt ut.

Forbrukerkjøpsdirektivet omfatter videre *avtaler om bestilling av ting som skal tilvirkes*-også i tilfeller hvor bestilleren skal skaffe en vesentlig del av materialet. Slike avtaler er omfattet av håndverkertjenesteloven, men disse bestemmelsene oppfyller ikke direktivet på alle punkter. Departementet går inn for at forbrukerkjøpsloven utvides til å gjelde avtaler hvor bestilleren skaffer en vesentlig del av materialene.

Dette har også et klart flertall av høringsinstansene støttet.

Departementet går inn for at *kombinerte avtaler*, dvs. avtaler om kjøp og installering, hvor installeringen utgjør den overveiende delen av avtalen, fremdeles skal falle utenfor de kjøpsrettslige reglene. Høringsinstansene har sluttet seg til dette.

Departementets foreløpige oppfatning i høringsnotatet 2000, var at *elektrisk strøm* burde omfattes av loven. Avtaler om nettleie burde derimot falle utenfor. Høringsinstansene var sterkt splittet på dette punkt i begge høringene.

Nettet er i dag et monopol og er underlagt en relativt streng regulering. På den annen side er markedet for strømleveranser i dag i prinsippet åpent for konkurranse. Ved avtaler med forbrukere om levering av strøm og nettleie, foreligger det en skjevhet i styrkeforholdet som nettopp er bakgrunnen for behovet for forbrukervern. Eksistensen av standardkontrakter som i det store og hele virker rimelige, reduserer imidlertid behovet for lovregulering. Ufravikelige regler kan innebære en ytterligere garanti for forbrukerne, men kan også virke begrensende på et område hvor det til dels synes å være behov for særtilpassede løsninger.

Departementet har kommet til at det på det nåværende tidspunktet ikke er tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til om det skal gis ufravikelige lovregler for strømkontraktene, og legger vekt på at det er betydelig uenighet om behovet for lovregulering. Regjeringen vil ta initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe til å se nærmere på spørsmålet.

Fordringer og rettigheter utgjør en uensartet gruppe formuesgoder, for eksempel et enkelt pengekrav, andel i et selskap eller et verdipapirfond, en tingsrettslig servitutt, ulike immaterialrettigheter osv. Departementet er enig med utvalget i at kjøp av fordringer og rettigheter generelt skal falle inn under forbrukerkjøpsloven. Det kan reises spørsmål om enkelte fordringer og rettigheter bør unntas fra reguleringen, f.eks. ulike former for finansielle instrumenter. Departementet er kommet til at det ikke er grunn til slikt unntak, jf. lovforslaget § 2 første ledd bokstav c.

Utvalget har foreslått at *vannleveranser* skal anses omfattet av forbrukerkjøpsloven. Departementet er enig i dette.

Levering av *olje og gass* gjennom ledning må antas å være omfattet av kjøpsloven. Departementet går inn for at dette videreføres i forbrukerkjøpsloven.

Med *digitale ytelser* menes i denne sammenheng filer som består av en mengde data. Det vanlige er at slike filer overføres ved levering av fysiske objekter, f.eks. CD. Filene vil imidlertid også kunne lastes ned fra nettet mot betaling. I disse tilfellene skjer det kun en form for kopiering av filen. I de tilfeller hvor ervervet av digitale ytelser gjelder filer som er lagret på et fysisk objekt, vil kjøpsloven gjelde. Departementet går inn for å videreføre dette i lovforslaget.

Måten overføringen av ytelsen skjer på bør etter departementets syn i utgangspunktet ikke ha betydning for forbrukerens rettigheter, men ikke alle bestemmelsene i lovforslaget passer på overføring av filer gjennom nettet. Det vil derfor være behov for å vurdere særregler på flere punkter hvis loven også skal omfatte slike avtaler. Slike særregler er ikke tilstrekkelig utredet, og disse ytelsene er derfor i denne omgang ikke omfattet av lovforslaget.

3.8.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det er betydelig uenighet om behovet for å regulere lovgivningen vedrørende strømkontrakter, og støtter departementets forslag om at det skal settes ned et utvalg for å vurdere dette. Flertallet mener at strøm bør omfattes av forbrukerkjøpslovgivningen, på samme måte som olje og gass.

Flertallet ser det som naturlig at også digitale ytelser bør kunne omfattes av forbrukerkjøpsloven uavhengig av leveransmåte mellom kjøper og selger. Flertallet ber Regjeringen vurdere å innarbeide disse endringene parallelt med endringer i strømforsyning som en del av forbrukerkjøpsloven. Dette er viktig fordi digitale kjøp blir stadig mer brukt, ikke minst blant ungdom. Det er derfor viktig at også dette området dekkes av forbrukerkjøpslovgivningen.

Flertallet mener det bør vurderes om ikke forbrukerkjøpsloven også bør gjelde for nettsideredaktører, slik at redaktørene blir ansvarlige for kjøp som går via deres nettside.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig i den avgrensning som er gjort i lovforslaget, med unntak av avgrensningen av forbrukerbegrepet, jf. ovenfor under pkt. 3.3. Disse medlemmer mener dessuten det er nødvendig å innarbeide kjøp av strøm i loven så raskt som mulig.

Disse medlemmer viser til at elektrisk strøm må regnes som en basisvare som utgjør en vesentlig utgift for forbrukeren. Disse medlemmer støtter Regjeringens initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe som skal se på forbrukervernregler om strøm, men mener denne gruppa må arbeide ut fra det mandat at strøm skal omfattes av forbrukerkjøpsloven. Disse medlemmer vil presisere at det er viktig med et enkelt, enkelt og tilgjengelig regelverk som sikrer forbrukerne, spesielt på bakgrunn av at konsekvensene av å bli avskåret fra tilgang til, eller å bli utsatt for mangelfull levering av, strøm kan være betydelige. Disse medlemmer mener at en slik arbeidsgruppe burde være ferdig med sitt arbeid innen høsten 2002.

Disse medlemmer vil i den forbindelse framheve at det er viktig at de tvisteløsningsorganer man har i forbrukerkjøpene, tilføres nødvendig kompetanse for å takle saker vedrørende kjøp av strøm. Den nedsatte arbeidsgruppa bør av den grunn vurdere behovet for slik kompetanse da dette erfaringsmessig er saker av problematisk art.

3.9 Forskuddsbetaling

3.9.1 Sammendrag

Det har tidligere vært vurdert å innføre forbud mot forskuddsbetaling i forbrukerkjøp, senest da kjøpsloven av 1988 ble gitt. Man gikk den gangen ikke inn for et slikt generelt forbud.

Utvalget går heller ikke inn for et forbud mot forskuddsbetaling i den nye loven, og anbefaler heller ikke noe påbud om garanti ved forskuddsbetaling da en slik ordning vil være kostnadskrevene. Utvalget foreslår imidlertid at kjøperen ikke skal være bundet av såkalte konverteringsklausuler. Dette gjelder tilfeller hvor det i utgangspunktet er avtalt at partene ikke skal oppfylle uavhengig av hverandre, men hvor kjøper likevel må betale som følge av tilleggs-klausuler i avtalen.

Forbrukerrådet og Forbrukerombudet hevder at forskuddsbetaling kun bør være tillatt dersom det foreligger særlige grunner.

Departementet kan ikke se at et generelt forbud mot forskuddsbetaling er aktuelt. Når det gjelder Forbrukerombudets forslag om et generelt forbud mot forskuddsbetaling, kombinert med en unntaksbestemmelse for særlige tilfeller, er det vanskelig å finne en god og velegnet avgrensning. På bakgrunn av høringen synes heller ikke behovet for regulering å være betydelig større nå enn før. Departementet er videre enig med utvalget i at en garantiordning vil være kostnadskrevene.

Departementet følger imidlertid opp utvalgets forslag om at kjøperen ikke skal være bundet av såkalte konverteringsklausuler. Det kan være vanskelig for forbrukerkjøperen å overskue konsekvensene av slike klausuler.

3.9.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at verken utvalget eller departementet har gått inn for et forbud mot forskuddsbetaling. Flertallet mener det er viktig at lovverket er tydelig og har klare avgrensninger i den grad det er mulig, og viser til at departementet mener det vil være vanskelig å finne en god og velegnet avgrensning. Det er heller ikke noe som tyder på at det er et større behov for regulering nå enn før. Flertallet understreker at kjøper ikke skal være bundet av såkalte konverterings-

klausuler. Flertallet støtter derfor departementets forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg departementets vurdering av at det ikke er hensiktsmessig eller behov for et generelt forbud eller avgrensning mot forskuddsbetaling. Disse medlemmer viser til Forbrukerombudet som påpeker at de i de senere år har merket en økning i antall næringsdrivende som krever hele eller deler av kjøpesummen betalt forskuddsvis, uten at det blir stilt noen sikkerhet for det innbetalte beløp. Disse medlemmer mener at dette er en uheldig utvikling, der kredittrisikoen skyves over på forbrukeren, og at en lovbestemmelse vil bidra til å klargjøre gjeldende rett.

Disse medlemmer mener en lovbestemmelse bør gi en viss informasjon om når det vil være saklig med forskuddsbetaling. Disse medlemmer fremmer følgende forslag til nytt tredje ledd i lovutkastet § 38:

"Forskuddsbetaling i forbrukerkjøp kan kun avtales dersom det foreligger særlige grunner selgeren kan dokumentere. Slike særlige grunner vil foreligge dersom selger trenger finansiering for å kunne ferdigstille produktet, eller det av tidsmessige årsaker eller hensynet til varens art gjør det rimelig med forskuddsbetaling.

Tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd."

Disse medlemmer mener at det i situasjoner hvor selger trenger finansiering av sin ytelse, hvor det foreligger tidsmessige hensyn, eller hvor varens art gjør det rimelig, kan avtales forskuddsbetaling.

3.10 Avbestilling

3.10.1 Sammendrag

Det klare utgangspunktet i norsk rett er at avtaler skal holdes. Etter kjøpsloven § 52 annet ledd har imidlertid forbrukerkjøperen, på nærmere vilkår, rett til avbestilling i tilvirkningskjøp. Selgeren har i så fall rett til å kreve erstatning for den positive kontraktsinteressen, dvs. for det tap man lider som følge av avbestillingen. En avbestillingsadgang kan videre bygge på avtale eller sedvane (kutyme).

Utvalget foreslår regler om avbestilling som går lenger enn gjeldende kjøpslov. Før levering foreslås det at kjøperen skal ha rett til å avbestille mot en plikt til å betale full erstatning til selgeren for det tapet han eller hun lider som følge av avbestillingen. De unntakene fra retten til avbestilling som i dag finnes i kjøpsloven § 52 annet ledd (dvs. dersom avbrudd i tilvirkningen ville føre med seg betydelig ulempe for selge-

ren eller risiko for at selgeren ikke får dekket tap som følge av avbestillingen) opprettholdes ikke.

Utvalget foreslår videre å lovfeste den såkalte re integraregelen, dvs. at kjøperen gis en rett til å avbestille (uten plikt til å betale erstatning). To vilkår må i så fall være oppfylt: Det foreligger særlige grunner for avbestillingen, og selgeren har ikke innrettet seg etter avtalen. Utvalget peker på at utmålingen av selgerens tap kan være vanskelig, og foreslår derfor at partene kan avtale en normalerstatning (avbestillingsgebyr).

Når det gjelder situasjonen *etter at salgsgjenstanden er levert*, går utvalget inn for at kjøperen ikke skal ha noen alminnelig rett til avbestilling eller retur.

Det er ulike syn på forslagene blant høringsinstansene.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om en *generell* adgang for forbrukerkjøperen til å avbestille før levering (altså ikke bare i tilvirkningskjøp), mot å betale erstatning for den positive kontraktsinteressen. At unntakene i kjøpsloven § 52 ikke videreføres, har meget begrenset praktisk betydning.

Departementet går derimot ikke inn for å lovfeste et alminnelig avtalerettslig prinsipp som re integraprinsippet spesielt i forbrukerkjøpsloven. Det legges betydelig vekt på at kjøperen kan komme til å legge mer i en slik bestemmelse enn det som er meningen med den som en snever unntaksregel. Bestemmelsen åpner også for et skjønn som kan være vanskelig å utøve i enkelttilfeller.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om adgang til å avtale normalerstatning (avbestillingsgebyr) ved avbestilling. Det har ikke kommet innvendinger mot dette under høringen. Beløpet må nødvendigvis bli sjablonmessig, men det ligger en ytre ramme i at erstatningsbeløpet ikke må være urimelig.

Departementet slutter seg videre til utvalgets vurdering om at det ikke bør innføres noen generell retur- eller avbestillingsadgang for *gjenstander som er levert*. Av opplysningshensyn har utvalget likevel foreslått en bestemmelse som gir oversikt over øvrige grunnlag som kan gi kjøperen rett til tilbakelevering uten betalingsplikt. Departementet har vært i tvil om en slik bestemmelse er hensiktsmessig, men er kommet til at dette kan ha sin funksjon, jf. lovutkastet § 42.

3.10.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte reglene om avbestilling i forbrukerkjøpsloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det er en fare for at forslaget til ny forbrukerkjøpslov sammen med nåværende angrerettlov vil kunne slå uheldig ut for noen bransjer. Noen bransjer leverer varen i deler, og leveringen av hele varen kan gå over flere år. Dette gjelder blant annet forlagsbransjen, der bokverk/serier gis ut i bind

som for eksempel kan komme ut en gang i året. Dagens regler innebærer at angreretten først begynner å løpe når hele verket er levert. Flertallet mener reglene om fristberegning i slike tilfeller kan få store konsekvenser, ikke bare for forlagene, men også for forbrukerne ved at forlagene ikke lenger påtar seg den oppgaven det er å gi ut bokverk. Flertallet viser til at svært mange av de som kjøper slike verk, bor i distrikts-Norge, og at det vil være uheldig om dette tilbudet ble svekket.

Angrerettloven trådte i kraft 1. mai 2001. Flertallet ber Regjeringen utrede følgende forslag til lovendring i angrerettloven om når angreretten skal begynne å løpe ved kjøp av bokverk:

"Ved kjøp av bokverk bestående av flere bind der det er avtalt at bokverket leveres som delleveranser over tid, begynner fristen å løpe når forbrukeren har mottatt ett bind, forutsatt at bindet gjør det mulig for forbrukeren å danne seg en oppfatning av hele varen."

Flertallet ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med et slikt forslag innen årsskiftet 2002-2003.

Flertallet ber Regjeringen vurdere om det er andre forbrukerkjøp som rammes på tilsvarende måte som bokverk, og i så fall om lovendringen bør gis et videre virkeområde.

3.11 Bytterett

3.11.1 Sammendrag

Det finnes i dag ikke generelle lovregler om rett for kjøperen til å *bytte* en levert vare som han eller hun ikke ønsker. Bytterett kan imidlertid avtales. Dessuten kan bytterett ha sedvanerettslig grunnlag innen ulike bransjer.

Utvalget foreslår en rent opplysende bestemmelse som viser til ulovfestede regler om bytterett: "Kjøperen kan bytte tingen hvis bytterett må anses å være avtalt eller følger av alminnelige rettsregler". Det foreslås ikke å lovregulere vilkårene for når forbrukerkjøperen bør ha rett til å bytte.

Forbrukerombudet og Forbrukerrådet går inn for en lovregulering av bytteretten.

Etter departementets oppfatning kunne det for enkelte bransjer ligge til rette for mer alminnelige regler om bytterett. I andre bransjer er det imidlertid klart at det ikke er naturlig å lovfeste en slik rett. En slik regel vil måtte inneholde skjønnsmessige unntak og kunne lett gi opphav til konflikter. Departementet er etter dette kommet til at det ikke bør innføres generelle lovregler om rett til å bytte leverte varer i forbrukerkjøpsloven. Utvalgets forslag til en opplysende bestemmelse om bytterett følges opp i lovutkastet § 42 tredje ledd.

3.11.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at verken utvalget eller departementet mener det er behov for å lovfeste reglene om bytterett. Retten til å bytte en vare kan avtales eller kan ha sedvanerettslig grunnlag innen ulike bransjer. Flertallet viser til at det å bytte en vare er mer kulant i noen bransjer enn i andre, og ser det som uheldig dersom en lovfesting av bytteretten ville medføre et økt antall konflikter mellom forbruker og næringsdrivende.

Forbrukerkjøputvalget hadde inntrykk av at det i de fleste bransjer praktiseres en bytterett som er tilfredsstillende sett fra forbrukerens synspunkt, og flertallet mener dette synet fortsatt er representativt.

Flertallet viser til at det oppstår mange vanskelige avgrensninger ved å innføre en deklarasjonsregel om bytterett. Må det for eksempel inngås skriftlig avtale mellom selger og forbruker om at bytterettregelen ikke skal gjelde, eller er det tilstrekkelig at selger gir muntlig uttrykk for det? Er det tilstrekkelig at selger gir generelt uttrykk for at bytteretten ikke gjelder, eller må det gjøres ved hvert enkelt salg? Hvilke vilkår skal foreligge for at forbrukeren skal ha en bytterett, og hva slags rettigheter gir bytteretten forbrukeren? Skal det settes visse vilkår som må oppfylles før noe kan regnes som en "tilgodelapp"?

Flertallet mener det er betenkelig å innføre bestemmelser om bytterett for alle bransjer uten at de har hatt mulighet til å uttale seg om forslaget. Flertallet støtter departementets forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det nå bør lovfestes en rett til bytting av varer mot penger eller annen vare selv om varen ikke har noen mangel. En slik bytterett er i dag vanlig praksis hos flere detaljister for enkelte varegrupper. Det er likevel en usikker rett, og flere selgere innrømmer ikke å la kjøper bytte. Ved særlig aggressiv markedsføring vil det være rimelig å la kunden få anledning til å ombestemme seg i det minste i forhold til hvilken vare han har kjøpt.

Det er gjerne to spørsmål som skaper problemer i forhold til bytteretten. Det første er hva som er forbrukerens krav dersom bytterett er avtalt. Det andre er om bytterett gjelder på bakgrunn av sedvane i de tilfeller hvor bytterett ikke er avtalt. Særlig det siste spørsmålet er det vanskelig å svare på for en del bransjers vedkommende. Resultatet er at forbrukeren handler i den tro at det gjelder en bytterett, mens selgeren hevder at noen slik bytterett ikke foreligger og henviser til kjøpsloven. Videre varierer bytteretten også i innhold fra bransje til bransje eller fra butikk til butikk, slik at

innholdet i bytteretten i mange tilfeller framstår som uklart for forbrukeren.

Så lenge avtalepartnerne kan avtale noe annet, vil disse medlemmer foreslå en generell bytterett som utgangspunkt i forbrukerkjøp.

Ved tilvirkningskjøp avgrenses bytteretten så lenge tilvirkningen er spesiell for kjøperen og særlig tilpasset ham. Ved tilvirkningsprodukter som kan brukes i salg generelt, bør det etter disse medlemmers oppfatning gjelde en alminnelig bytterett så sant ikke annet er avtalt.

Ved at reglene om bytting gjøres deklarasjonsregler, fordrer dette at selger sikrer seg notoritet for at annet er avtalt. Det må etter disse medlemmers oppfatning være selger som har bevisbyrden for at noe annet enn en bytterett er avtalt.

Disse medlemmer vil etter dette foreslå følgende endring av § 42:

"§ 42, overskriften, skal lyde:

§ 42 Retur etter levering. Bytterett.

§ 42, tredje ledd skal lyde:

Dersom ikke annet er avtalt, har forbrukeren rett til å bytte tingen innen 14 dager etter at tingen er levert. Ved bytte kan forbrukeren velge mellom en annen ting med verdi tilsvarende kjøpesummen eller rett til tilsvarende prisreduksjon ved annet kjøp hos selger innen ett år fra tingen er levert tilbake (tilgodelapp). Forbrukeren kan likevel ikke bytte tingen dersom bytte vil være uforenlig med tingens beskaffenhet, føre til verdiforringelse eller innebære en urimelig kostnad for selgeren. Det samme gjelder dersom tingen er ervervet ved auksjon eller er tilvirket eller bestilt spesielt for kjøperen."

3.12 Krav til salgsgjenstanden, mangelsvurdering mv.

3.12.1 Sammendrag

Kjøpslovens utgangspunkt er at partene fritt kan avtale varens egenskaper. I § 17 oppstilles krav til salgsgjenstandens egenskaper som gjelder dersom ikke annet er avtalt.

Kjøpsloven § 18 har bestemmelser som innebærer at det foreligger en mangel dersom tingen ikke svarer til opplysninger som selgeren har gitt om tingen, og som kan antas å ha innvirket på kjøpet. Selgerens risiko omfatter også opplysninger som andre har gitt på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd.

Kjøpsloven inneholder i dag ingen alminnelig bestemmelse om *plikt* for selgeren til å opplyse om visse egenskaper ved salgsgjenstanden med den virkningen at forsømmelse av opplysningsplikten ville innebære en mangel. Lovens § 19 gir imidlertid særlige bestemmelser om mangelsvurderingen i tilfeller hvor selgeren har solgt tingen "som den er" eller med lignende

alminnelig forbehold. Visse forhold vil til tross for forbeholdet alltid være en mangel.

Kjøpsloven § 20 bestemmer at en kjøper som på avtaletiden kjente eller måtte kjenne til et forhold som ellers ville utgjøre en mangel, ikke kan gjøre forholdet gjeldende som en mangel. Hvis kjøperen før kjøpet har undersøkt tingen, eller uten rimelig grunn har unnlatt å etterkomme selgerens oppfordring om dette, kan kjøperen ikke gjøre gjeldende som mangel noe han eller hun burde ha oppdaget, med mindre selgeren har handlet grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro. Kjøperen kan heller ikke gjøre gjeldende mangelskrav dersom mangelen skyldes kjøperens egne forhold.

Utvalget foreslår i det vesentlige å videreføre dagens regulering av når det foreligger en kjøpsrettslig mangel. Det er imidlertid utvalgets syn at forbrukerkjøpsloven bør inneholde *generelle* regler om opplysningsplikt, og ikke begrenses til "som den er"-kjøp. I forhold til reglene i § 19, skal det ikke lenger være noe krav om at det dreier seg om opplysninger om "vesentlige" forhold. Videre foreslås det at også opplysninger om forhold ved tingen som selgeren *burde* kjenne til - ikke bare forhold han "måtte" kjenne til - skal være omfattet. Utvalget foreslår dessuten at de særlige bestemmelsene om hva som skal regnes som en mangel ved "som den er"-kjøp videreføres.

Dessuten foreslår utvalget to nye lovfestede grunnlag for å konstatere om det foreligger en mangel. For det første skal varen svare til det som kjøperen har grunn til å forvente. For det andre skal tingen anses å ha en mangel dersom selgeren har forsømt å gi nødvendige opplysninger om tingen. Reglene i § 20 om virkningene av at kjøper har undersøkt tingen før kjøpet foreslås ikke videreført.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 2 har bestemmelser som skal bidra til å klarlegge når det foreligger en mangel ved varen. Her slås fast at selgeren må levere forbrukeren avtalemessig vare, og det gis en presumsjonsbestemmelse som skal lette anvendelsen av prinsippet om avtalemessighet ved at det regnes opp nærmere angitte krav til salgsgjenstanden. Artikkel 2 begrenser videre adgangen til å pålegge kjøperen risikoen for dennes uaktsomme uvitenhet om egenskaper ved salgsgjenstanden.

I direktivet artikkel 5 nr. 3 fastsettes det at med mindre noe annet blir bevist, skal manglende avtalemessighet som viser seg innen seks måneder etter at varen er levert, presumeres å ha foreligget på leveringstidspunktet, unntatt dersom denne formodning er uforenlig med varens eller den manglende avtalemessighetens art.

Departementet stilte i høringsbrevet spørsmålet om det er mulig å beholde dagens system hvor kjøpsloven positivt definerer når det foreligger en mangel, i motsetning til direktivets system med presumsjonen

for når varen er avtalemessig. Etter departementets syn er det mulig å beholde dagens system.

Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot at definisjonen av mangler bygges opp etter mønster av gjeldende ordning. Det er ulike syn på hvordan direktivets artikkel 5 nr. 3 bør gjennomføres.

Departementet foreslår en bestemmelse som inneholder grunnleggende krav til tingens egenskaper (§ 15), samt en egen bestemmelse om når det anses å foreligge en mangel (§ 16). Bestemmelsen om tingens egenskaper bygger på kjøpslovens § 17, men innebærer visse utvidelser. I forhold til utvalgets utkast er det foretatt visse justeringer, særlig på bakgrunn av forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 2.

Departementet er enig med utvalget i at lovens bestemmelser om opplysningsplikt ikke bør være begrenset til kjøp hvor det er tatt "som den er"-forbehold. Departementet følger derfor opp utvalgets forslag til en generell bestemmelse om opplysningsplikt for selgeren. Departementet foreslår i likhet med utvalget å videreføre bestemmelsen i kjøpsloven § 20 om at kjøperen ikke kan gjøre gjeldende som mangel noe han eller hun kjente eller måtte kjenne til, men går ikke inn for å endre ordlyden slik utvalget foreslår. Regelen i § 20 om kjøperens forundersøkelse videreføres ikke.

I kjøpsloven § 41 er det gitt særlige bestemmelser om rettsmangler og tilfeller hvor en tredjeperson har immaterielle rettigheter knyttet til tingen. Utvalget foreslo at denne bestemmelsen skulle gjelde gjennom den generelle henvisningen til kjøpsloven. Det fremgår av departementets lovforslag § 15 at rettsmangler kan utgjøre en kjøpsrettslig mangel. De særlige reglene om krav fra en tredjeperson som bygger på immaterialrett videreføres ikke. Disse forhold løses dermed av de alminnelige reglene om virkninger av at det foreligger mangel.

Utvalget har foreslått at man ved bedømmelsen av om det foreligger en mangel skal legge til grunn tidspunktet for risikoens overgang. Departementet slutter seg til dette. Kjøperen vil som utgangspunkt ha bevisbyrden for om en feil forelå allerede ved risikoens overgang.

Departementet mener at det bør gis en egen lovbestemmelse som bygger på forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 5 nr. 3, med en seks måneders presumsjonsregel for at mangelen var til stede ved risikoens overgang, jf. utkastet § 18, annet ledd. Flere høringsinstanser mener at lovregelen bør ha en lengre frist enn seks måneder. Etter departementets oppfatning er det imidlertid ikke grunnlag for det.

Direktivets regler om garantier foreslås dels gjennomført i markedsføringsloven, jf. Ot.prp. nr. 43 (2001-2002). Av hensyn til en tydelig gjennomføring av direktivet, bør det også gis en regel om garantier i forbrukerkjøpsloven, jf. utkastet § 18. Bestemmelsen er i samsvar med gjeldende rett. Departementet går i

motsetning til Forbrukerrådet ikke på det nåværende tidspunkt inn for å regulere nærmere virkningene av at det er gitt en garanti.

3.12.2 Komiteens merknader

Når det gjelder generelle forbehold av typen "som den er", viser komiteen til merknadene nedenfor under pkt. 3.13. Komiteen slutter seg for øvrig til departementets forslag når det gjelder bestemmelsene i §§ 15 og 16.

Komiteen er av den oppfatning at den foreslåtte lovteksten i forslaget § 18 andre ledd lett kan feiltolkes antitetisk av selger, dvs. at mangel som viser seg etter 6 måneder som utgangspunkt ikke anses å ha vært der ved levering. Komiteen vil med dette presisere at en slik tolkning ikke lovlig kan finne sted.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at garantibegrepet i forbrukerkjøp i stor grad har forvirret forbrukeren og i flere tilfeller innskrenket rettighetene ut fra kjøpslovgivningen. Flertallet ønsker derfor en klargjøring av garantibegrepet, og at det knyttes klare rettsvirkninger til dette når det tas i bruk.

Sverige har bestemmelser om garantier i sin konsumentkjøpslov. Bestemmelsen i Svensk konsumentköplag (§ 21) lyder:

"Har säljaren eller någon annan för hans räkning genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid svara för varan eller en del därav eller för en egenskap hos varan, skall fel anses föreligga, om varan under den angivna tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar.

Första stycket gäller inte, om det görs sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida."

Bestemmelsen fastsetter at det foreligger en mangel dersom det foreligger et brudd på garantien. Dette fører igjen til at kjøperen kan gjøre alle mangelsbeføyelsene gjeldende.

Flertallet er i utgangspunktet positiv til en tilsvarende regel i den nye norske forbrukerkjøpsloven. Forslaget fra departementet går ut på at garantien skal være rettslig bindende på de vilkår som er gitt. Det følger videre av forslaget at forbrukerkjøpsloven ellers er ufravikelig, det vil si at en garanti som søker å frata forbrukeren mangelsbeføyelser i reklamasjonsperioden ikke vil være gyldig. Forbrukeren er således gitt ett visst vern ved garantier. Videre vil reglene om bruk av garantier i markedsføringsloven styrkes og til dels henge sammen med forbrukerkjøpslovens regler. En regel som den svenske vil således ved første øyekast ha mindre betydning i Norge. Det er imidlertid et poeng at markedsføringsloven ikke gir sivilrettslige sanksjoner.

Flertallet ber Regjeringen ut fra ovennevnte komme tilbake til Stortinget med forslag til bestemmelse vedrørende garantier.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er enig i at det er fornuftig å harmonisere lovverket med forbrukerkjøpsdirektivets bestemmelser, og støtter departementets forslag.

3.13 Virkningen av selgerens generelle forbehold

3.13.1 Sammendrag

Etter kjøpsloven § 19 er det som utgangspunkt tillatt å avtale at en ting selges "som den er" eller med lignende alminnelige forbehold. Dersom en slik "som den er"-klausul tas på ordet, vil kjøperen ikke kunne påberope seg noe som en mangel. Kjøpsloven § 19 innebærer imidlertid et minimumsvern for kjøperen ved at et generelt forbehold bare har virkning innenfor de grensene som oppstilles i paragrafen.

Utvalget foreslår å opprettholde ordningen med en adgang til å ta "som den er"-forbehold.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 7 nr. 1 forbyr forhåndsavtaler som direkte eller indirekte opphever eller begrenser kjøperens rettigheter etter direktivet. Etter departementets oppfatning er de resultatene kjøpsloven § 19 vil føre til, i hovedsak i samsvar med direktivet. Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre dagens ordning også i forbrukerkjøpsloven.

Det er ulike syn blant høringsinstansene på departementets forslag. Dette skyldes dels høringsinstansenes oppfatning av hvordan direktivet skal forstås, og dels hensiktsmessigheten ellers av dagens ordning.

Departementet mener fortsatt at det er hensiktsmessig å beholde adgangen til å ta "som den er"-forbehold ved forbrukerkjøp, men foreslår visse justeringer av reglene. Hensynet til en lojal oppfølging av direktivet tilsier at kravet om at tingen skal være i "vesentlig" dårligere stand enn kjøperen hadde grunn til å regne med, sløyfes, slik at det er tilstrekkelig for at bestemmelsen skal få anvendelse at tingen er "i dårligere stand". Departementet foreslår også ellers enkelte justeringer i lovteksten for å få frem at kjøperen ikke må stille urealistiske forventninger til gjenstander som er solgt "som den er", og at det også ved bruk av slike forbehold må skje en konkret tolking av forbeholdet, jf. lovutkastet § 17.

3.13.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter departementets synspunkt om at det er hensiktsmessig å beholde adgang til å ta "som den er"-forbehold ved forbrukerkjøp, og at bestemmelsen justeres slik at den blir i overensstemmelse med forbrukerkjøpsdirektivets bestemmelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at generelle ansvarsfraskrivelser hvor selger fraskriver seg ansvar for mangler, særlig for brukte gjenstander, er vanlig. Disse er søkt modifisert gjennom kjøpsrettslig lovgivning og rettspraksis. Disse medlemmer er av den oppfatning at selger som profesjonell har en plikt til å kjenne sin vare, og at slike generelle klausuler helt bør settes til side. Slike klausuler bidrar ofte til å undergrave og tildekke selgers informasjonsplikt. "As is" bestemmelsene er kun egnet til å forvirre aktørene i kjøpet. Et klargjort ansvarsforhold tilsier derfor at slike klausuler avvikes. Disse medlemmer mener også at dette skjerper opplysningsplikten fra selger og begge parter under-søkelsesplikt.

Disse medlemmer mener bestemmelser som nevnt også kan være i strid med EUs forbrukerkjøpsdirektiv artikkel 7 nr.1 om forbud mot direkte eller indirekte avtaler som opphever kjøpers rettigheter.

Disse medlemmer er således enig med bl.a. forbrukertvistutvalget som i høringen har hevdet at det ville være et fremskritt å frata "som den er" klausuler rettslig virkning.

Det foreslås på denne bakgrunn slik lovtekst i stedet for den foreslåtte § 17:

"§ 17 Ting solgt "som den er"

Avtale om at tingen er solgt "som den er" eller med lignende alminnelig forbehold skal ikke tillegges vekt ved mangelsvurderingen."

3.14 Kjøperens plikter

3.14.1 Sammendrag

Plikten til å betale kjøpesummen

Når det gjelder *kjøpesummens størrelse*, kan kjøperen og selgeren som utgangspunkt avtale denne, jf. kjøpsloven § 45. Når kjøpesummen ikke er avtalt, skal kjøperen betale gjengs pris for tingen. Dersom det ikke er en gjengs pris, må kjøperen betale det som er rimelig med hensyn til tingens art og godhet og forholdene ellers. I forbrukerkjøp kan selgeren ikke kreve gebyr for utstedelse og sending av regning i tillegg til kjøpesummen, med mindre det klart fremgår at kjøpesummen forutsetter kontant betaling, men at det likevel gis henstand. Etter kjøpsloven § 47 vil en kjøper bli bundet av oppført pris på regning eller nota, dersom han ikke innen rimelig tid sier fra at han ikke godtar den.

Når det gjelder *betalingstid*, er det avtalefrihet etter gjeldende rett. I mangel av avtale skal betaling skje ved påkrav, men ikke før tingen leveres. Når det gjelder *betalingstid*, er hovedregelen at selgeren skal ha betaling på sitt forretningssted.

Utvalget foreslår en viss forenkling når det gjelder reglene om kjøperens betalingsplikt. Det foreslås bl.a.

en presisering om at også prisopplysninger som er gitt av selgeren i annonser, utstillingstilbud og lignende kan være bindende for selgeren. Videre foreslås at kjøpsloven § 47 ikke skal gjelde i forbrukerkjøp. Etter utvalgets oppfatning bør ikke en forbrukerkjøpers passivitet kunne føre til at han eller hun må akseptere en pris som er høyere enn det som ellers følger av reglene.

Utvalget foreslår videre en viss utvidelse av adgangen til å kreve gebyr ved utstedelse og sending av regning, idet det ikke skal være noen begrensning i hvilke tilfeller det er adgang til å kreve faktureringsgebyr. Til gjengjeld stilles det uttrykkelig krav om at en plikt til å betale gebyr klart skal følge av avtalen.

Utvalget foreslår dessuten et alminnelig forbud mot såkalte *konverteringsklausuler*. Kjøperen skal ikke være bundet av en forhåndsavtale om plikt til betaling på et bestemt tidspunkt uavhengig av om selgeren oppfyller til rett tid. Dette er en nydanning sammenlignet med gjeldende rett.

Høringsinstansene har i det vesentlige ikke hatt innvendinger mot utvalgets forslag til regler om fastsettelse av kjøpesummen og betalingssted, og departementet slutter seg i hovedsak til forslagene, jf. lovfor-slaget §§ 37 og 39. Når det gjelder betalingstid, er det enkelte merknader om forskuddsbetaling fra høringsinstansene, jf. i proposisjonens pkt. 3.9. Departementet følger opp utvalgets forslag også her, jf. lovutkastet § 38.

Selgerens beføyelser når kjøperen ikke betaler eller betaler for sent

Hvis kjøper ikke betaler eller betaler for sent, kan selger etter kjøpsloven § 52 *fastholde kjøpet* og kreve at kjøperen betaler kjøpesummen, så langt betalingen ikke hindres av visse forhold som er regnet opp i bestemmelsen. Hvis tingen ennå ikke er levert, taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

Kjøpsloven § 54 gir selgeren rett til å *heve kjøpet* på grunn av forsinket betaling dersom kjøperens kontraktsbrudd er vesentlig. Det kreves etter § 59 bokstav a at selgeren i så fall gir kjøperen melding om hevingen før han får vite om oppfyllelse fra kjøperens side.

Selgeren kan kreve *erstatning* for tap han lider som følge av forsinkelse fra kjøperens side etter kjøpsloven § 57.

Utvalget foreslår ikke vesentlige endringer når det gjelder bestemmelsene om betalingsforsinkelse, men mener heving bør være avskåret etter at kjøperen har betalt, uavhengig av selgerens kunnskap om betalingen.

Det har ikke kommet innholdsmessige merknader til disse bestemmelsene under høringen, og departementet har i hovedsak fulgt opp utvalgets forslag, jf. §§ 43 flg.

Kjøperens øvrige plikter

Etter kjøpsloven har kjøperen plikter utover å betale kjøpesummen, jf. § 50. Kjøperen skal yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, og overta tingen ved å hente eller motta den. Kjøpsloven § 55 har bestemmelser om heving når kjøperen ikke medvirker slik han eller hun er pliktig til etter avtalen. Kjøpsloven § 58 pålegger kjøperen en særlig opplysningsplikt om hindring. § 59 bokstav b bestemmer at dersom kjøpesummen er betalt, kan selgeren ikke heve kjøpet med mindre han gir kjøperen melding om det innen rimelig tid etter at han fikk eller burde ha fått kjennskap til kontraktsbruddet, eller etter at en rimelig tilleggsfrist er gått ut.

Utvalget foreslår ikke egne regler om kjøperens medvirkningsplikt og mottaksplikt i forbrukerkjøp. Bestemmelsene i kjøpsloven § 50 (og tilknyttede sanksjonsbestemmelser) vil likevel gjelde gjennom den henvisningsbestemmelsen utvalget foreslår. Bestemmelsen i kjøpsloven § 59 bokstav b om selgers plikt til å gi melding foreslås utelatt i forbrukerkjøpsloven, men utvalget fremhever at en plikt til å reklamere innen rimelig tid vil følge av ulovfestet rett.

Høringsinstansene har ikke hatt innholdsmessige merknader til utvalgets forslag, og departementet følger i det vesentlige opp utvalgets forslag, jf. §§ 40 og 43.

3.14.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte reglene om kjøpers plikter.

3.15 Særlig om kjøperens reklamasjonsplikt ved mangler

3.15.1 Sammendrag

Relativ reklamasjonsfrist

Kjøpsloven § 32 krever at kjøperen må reklamere til selgeren innen "rimelig tid" etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget en mangel for ikke å tape krav han har som følge av mangelen. Unntak fra dette gjelder dersom selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro. Dette er en såkalt nøytral reklamasjon, dvs. at det er tilstrekkelig at kjøperen angir at han vil gjøre mangelen gjeldende; man trenger ikke angi hvilken mislighetsbeføyelse man vil benytte. Kjøpsloven §§ 35 og 39 har imidlertid krav om spesifisert reklamasjon dersom kjøperen vil gjøre gjeldende krav om avhjelp (retting eller omlevering) eller om heving. Etter kjøpsloven § 23 taper dessuten kjøperen sitt krav på oppfyllelse dersom han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

Utvalget går inn for at man fortsatt bør ha en relativ reklamasjonsfrist, bl.a. under henvisning til internasjonale regler. Hensynet til selgerens muligheter for å innrette seg på en hensiktsmessig måte tilsier at også

kravet om spesifisert reklamasjon ved avhjelp og heving opprettholdes.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 5 nr. 2 bestemmer at medlemsstatene kan fastsette at forbrukeren, for å benytte seg av sine rettigheter, må underrette selgeren om den manglende avtalemessigheten innen et tidsrom av to måneder etter at vedkommende oppdaget den. Fristen kan settes lengre, men ikke kortere. Etter departementets oppfatning er det noe tvilsomt om direktivet tillater en ordning med krav til spesifisert reklamasjon.

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre forslaget om en relativ reklamasjonsfrist ved mangler, med det tillegget at "fristen for å reklamere aldri kan være kortere enn to måneder fra det tidspunkt kjøperen oppdaget mangelen".

Under høringen i 1993/94 var det et klart flertall for å beholde dagens ordning med relative reklamasjonsfrister. Under høringen i 2000 går flere høringsinstanser inn for at det settes en klar grense på to måneder for den relative reklamasjonsfristen. Det er uenighet om forbrukerkjøpsdirektivet er til hinder for at dagens ordning med spesifisert reklamasjon kan beholdes.

Etter departementets syn er det klart at en forbrukerkjøpslov bør inneholde regler om en relativ reklamasjonsfrist for kjøperen. Denne fristen må som følge av forbrukerkjøpsdirektivet være minst to måneder etter at kjøper oppdaget mangelen. Loven bør i tillegg inneholde en skjønsmessig regel, slik at en kan unngå urimeligheter ved en skarp frist, jf. utkastet § 27, første ledd.

Departementet er dessuten kommet til at forbrukerkjøpsloven ikke bør ha regler om spesifisert reklamasjon, verken ved avhjelp eller heving. Dette er best i samsvar med de hensyn som ligger bak direktivets regel om begrenset adgang til å fastsette relative reklamasjonsfrister.

Absolutt reklamasjonsfrist

Etter gjeldende rett stilles det krav om at kjøperen må reklamere innenfor visse lengstefrister ("absolutte reklamasjonsfrister") for ikke å tape krav som følge av en mangel. Etter kjøpsloven § 32 må kjøperen som hovedregel reklamere senest innen to år etter at han eller hun overtok tingen. For ting som er ment å vare vesentlig lenger enn to år, er fristen likevel fem år i forbrukerkjøp. 5-årsfristen kom inn i loven under stortingsbehandlingen av kjøpsloven i 1988. Fristene avbrytes ved at det gis en melding til selgeren, eventuelt til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler. Reklamasjonsfristene gjelder ikke dersom selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro.

I tillegg til kjøpslovens absolutte reklamasjonsfrister gjelder reglene i foreldelsesloven. Krav som følge av en mangel kan etter disse reglene falle bort,

som utgangspunkt tre år etter at kontraktsbruddet inntrådte. Denne fristen kan imidlertid forlenges i opptil 10 år ved kjøperens unnskyldelige uvitenhet om kravet. I de fleste tilfeller vil foreldelseslovens regler ikke få noen selvstendig betydning.

Utvalget drøfter spørsmålet om man i en forbrukerkjøpslov bør utelate regler om absolutte reklamasjonsfrister, med den virkningen at foreldelseslovens regler blir bestemmende. Utvalgets konklusjon er at forbrukerkjøpsloven ikke bør inneholde regler om absolutte reklamasjonsfrister. Det er ikke rimelig at kjøperne skal være avskåret fra å gjøre en mangel gjeldende bare fordi det er gått lang tid etter kjøpet, og utvalget peker også på at innføringen av femårsfristen har hatt uheldige virkninger ved at mangelsspørsmålene oftere kommer på spissen.

Etter forbrukerkjøpsdirektivet art. 5 nr. 1 kan ikke en reklamasjonsfrist være kortere enn 2 år. I direktivet art. 7 nr. 1 gis en modifikasjon for brukte varer der minsteferien er 1 år.

Det ble i høringsnotatet ikke fremmet noen forslag til endringer som følge av art. 5 nr. 1. Under høringen var høringsinstansene sterkt delt i synet på om systemet med absolutte reklamasjonsfrister bør beholdes i en forbrukerkjøpslov. Flere høringsinstanser gikk inn for den mellomløsning å oppheve femårsfristen, men å beholde toårsfristen.

Departementet mener at det isolert sett kan være gode grunner som taler for at det ikke skal gjelde noen absolutt reklamasjonsfrist i forbrukerkjøp. I motsatt retning legger imidlertid departementet betydelig vekt på at Stortinget, i forbindelse med vedtakelsen av bustadoppføringslova, forkastet departementets forslag om en absolutt reklamasjonsfrist på ti år og i stedet ga en femårsfrist. Selv om en overgang til foreldelseslovens regler vil føre til et forenklet regelverk, innebærer en slik endring også ulemper, bl.a. er reglene om fristavbrudd i foreldelsesloven mer formelle enn etter kjøpsloven.

Departementets inntrykk er at ordningen med to- og femårsfrister etter hvert er innarbeidet i praksis, og at en endring nå ville skape mer forvirring enn oppklaring. Departementet går etter dette inn for at kjøpslovens system med en to- og en femår reklamasjonsfrist bør videreføres i forbrukerkjøpsloven. Etter departementets oppfatning er ikke direktivet art. 5 nr. 2 til hinder for å beholde dagens løsning.

Særlig om forholdet mellom reklamasjon og foreldelse

Fristavbrytende reklamasjon etter kjøpsloven er ikke tilstrekkelig til å avbryte foreldelseslovens frister, fordi foreldelseslovens krav til fristavbrytelse er langt mer formelle. Under høringen i 1993/94 pekte bl.a. Forbrukerrådet på det uheldige ved å ha to regelsett.

Departementet bemerker at kjøperen kan tro at han har gjort det som kreves fra hans side for å avbryte foreldelsesfristene, når han har forholdt seg til kjøpslovens bestemmelser, mens vilkårene i foreldelsesloven likevel ikke er oppfylt. Det kan etter dette stilles spørsmål om rimeligheten av dagens ordning. Dersom man skulle vurdere en lovendring i forhold til forbrukerkjøpsloven, bør imidlertid en endring vurderes også for andre forbrukerforhold. Spørsmålet må i så fall utredes nærmere.

3.15.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har merket seg departementets betraktninger rundt § 27, og viser til side 182, 1. spalte, 2. avsnitt, der det står (sitat):

"Det er et vilkår at tingen er ment å vare vesentlig lenger enn to år. Etter departementets oppfatning er det ikke hensiktsmessig med en helt skarp tidsangivelse. En kan likevel ta som utgangspunkt at for en vare eller deler som er ment å vare om lag fire år, vil fem års fristen gjelde."

Flertallet mener at denne paragrafen gir en ubalanse i forholdet mellom forbruker og selger. Slik lovteksten er utformet, kan det tolkes som om forbrukeren kan reklamere på en vare etter fem år dersom forventet levetid er 3-4 år. Et slikt resultat vil etter flertallets syn være urimelig.

Etter flertallets syn må reklamasjonsfristen på 5 år gjelde gjenstander som har en beregnet levetid på 5 år og mer. Flertallet ønsker en videreføring av dagens lovgivning, men ber departementet om å vurdere dette forholdet spesielt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at forbrukerkjøpsloven slik den er foreslått, får et sett av frister forbrukeren må forholde seg til. Det vil på den ene side klargjøre og gi bedre lovteknikk. Dette vil igjen kunne skape færre konflikter om faktum. Disse medlemmer bemerker på den annen side at de foreslåtte reklamasjonsregler inneholder så mange terskler og frister at de også er vanskelige å forstå. Disse reglene skaper likevel avklaring på en rekke felter hvor det ellers kunne blitt tvister. Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke enkelt å forstå forskjellen på relative og absolutte reklamasjonsfrister samtidig som en skal forholde seg til både lovens frister og de frister som ofte gis i garantier. Hensynet til bevismessighet og retts-teknikk har likevel gjort sitt til at disse medlemmer har valgt å støtte lovforslaget.

Den 5 års reklamasjonsfristen som er gitt enkelte varer tiltres fra disse medlemmers side. Det bør likevel ved vurderingen av hvilke varer som hører inn

under 5-årsregelen også tas hensyn til verdien av varen, og ikke isolert sett bare varighet. Dette er jo to størrelser som ofte også henger sammen.

Disse medlemmer viser til at mange konflikter knyttet til kjøp dreier seg om produktet ved normal bruk skal kunne holde i 2 eller 5 år. Disse medlemmer mener den alminnelige oppfatning i gjeldende regelverk om dette, som i stor grad videreføres i lovforslaget § 27, ikke er godt nok kjent i befolkningen. Dette skyldes særlig selgers markedsføring av garantier som tidsmessig ofte ligger i underkant av de gjeldende preseptoriske forbrukervernbestemmelsene. Disse medlemmer forventer derfor at departementet særlig legger vekt på å kommunisere ut til forbrukerne at mange produkter, som f.eks. mobiltelefoner, ved normal bruk skal vare utover 2 år.

3.16 Kjøperens krav ved selgerens forsinkelse

3.16.1 Sammendrag

Dersom gjenstanden ikke blir levert eller blir levert for sent, og dette ikke skyldes kjøperen eller forhold på hans side, kan kjøperen etter gjeldende rett holde tilbake kjøpesummen.

Kjøperens rett til å kreve oppfyllelse ved selgerens forsinkelse fremgår av kjøpsloven § 23. Retten gjelder ikke dersom det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller dersom oppfyllelsen vil medføre så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til kjøperens interesse i at selgeren oppfylder. Kjøperen taper dessuten sin rett til oppfyllelse dersom han venter urimelig lenge med å kreve oppfyllelse.

Etter kjøpsloven § 25 kan kjøperen heve kjøpet dersom forsinkelsen medfører et vesentlig kontraktsbrudd. Hvis kjøper har gitt selgeren en rimelig tilleggsfrist for å oppfylle, kan han imidlertid heve før denne fristen er utløpt, med mindre selgeren har sagt at han ikke vil oppfylle innen fristen. Etter kjøpsloven § 24 mister kjøperen retten til å heve dersom han ikke sier fra innen rimelig tid etter at selgeren har spurt om han vil motta levering eller sagt at levering skal skje innen en angitt tid. Kjøperen kan heller ikke heve kjøpet med mindre han gir selgeren melding om dette innen rimelig tid etter levering.

Ved kjøp av ting som skal tilvirkes særskilt for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker (tilvirkningskjøp), gir § 26 en særbestemmelse om høyere hevingsterskel. Dersom selgeren ikke uten vesentlig tap kan disponere over tingen på annen måte, kan kjøperen bare heve dersom forsinkelsen medfører at kjøperens formål med kjøpet blir vesentlig forfeilet.

Når det gjelder tilbakeholdsrett, og adgangen til å kreve oppfyllelse, er utvalgets vurdering at kjøpsloven i hovedsak er tilfredsstillende også i forbrukerforhold. Utvalget foreslår imidlertid en viss utvidelse av forbrukerkjøperens rett til heving, ved at det åpnes ad-

gang for å tillegge forbrukerkjøperens interesser større vekt i vurderingen av om forsinkelsen er vesentlig.

Forbrukerombudet og Forbrukerrådet mener at hevingsterskelen bør endres i samsvar med forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 6 også ved forsinkelse (jf. pkt. 3.17 nedenfor om mangler) selv om dette ikke er omfattet av direktivet. Andre instanser går imot en endring av hevingsterskelen ved forsinkelse.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om å opprettholde den nåværende rettstilstanden når det gjelder tilbakeholdsrett og rett til å kreve oppfyllelse. Når det gjelder mangler, foreslår departementet at kjøperen skal kunne heve med mindre mangelen er uvesentlig, jf. pkt. 3.17. Etter departementets oppfatning er det imidlertid ønskelig å holde på kravet om *vesentlig* kontraktsbrudd for hevingsretten ved forsinkelse. Endringen som gjøres for mangler er nødvendig for å oppfylle direktivet. Dersom en generelt skulle endre hevingsterskelen, bør det også vurderes for selgers del, og det ville svekke forbrukers stilling.

Lovens kap. 10 gir enkelte fellesregler om heving og omlevering (jf. pkt. 3.17). Det fremgår av lovforslaget § 50 at dersom selger skal tilbakebetale kjøpesummen, skal han betale morarente fra den dag han mottok betalingen. Dette er i tråd med dagens lov.

3.16.2 Komiteens merknader

Komiteen er av den mening at forslaget om at selger må svare morarenter av tilbakebetalt kjøpesum overfor kjøper ved heving beregnet fra det tidspunkt kjøper betalte gjenstanden (lovutkastet § 50 annet ledd), er for strengt for selger. Komiteen mener det er tilstrekkelig at selger pålegges morarenter fra det tidspunkt mangelen manifesterer seg for kjøper og skaper en ulempe for ham. Rettsteknisk er den enkleste løsning å velge tidspunktet for reklamasjonen.

Ved denne beregningsmåten mener komiteen man også til en viss grad tar hensyn til den bruksfordel kjøper har hatt av gjenstanden frem til mangelen ble kjent for ham. I de tilfeller selgeren blir avkrevet vederlag, jf. § 50 første ledd, bør kjøper etter komiteens mening innrømmes morarenter fra det tidspunkt kjøperen betalte. Dette vil etter komiteens oppfatning også bidra til å stimulere partene til et enklere hevingsoppgjør, og til at man i flere tilfeller unnlater å gjøre nyttekraft gjeldende.

Komiteen foreslår derfor slikt annet ledd i § 50:

"Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter selgeren å betale renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. fra den dag forbrukeren reklamerte på mangelen. Dersom forbrukeren avkreves vederlag for nytten av gjenstanden etter første ledd, plikter selgeren likevel å betale slik rente fra den dag selgeren mottok betalingen."

3.17 Kjøperens krav ved mangler

3.17.1 Sammendrag

Gjeldende rett

Etter kjøpsloven § 42 kan en kjøper som har krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden *holde tilbake* så mye av kjøpesummen som vil sikre at han får kravet dekket.

Kjøpsloven § 34 gir regler om kjøperens rett til avhjelp, dvs. *retting og omlevering* dersom det foreligger en mangel ved salgsgjenstanden. Etter kjøpsloven § 34 kan kjøperen kreve at selgeren for egen regning retter en mangel dersom dette kan skje uten å volde selgeren urimelig kostnad eller ulempe. Kjøperen kan i stedet for retting kreve omlevering, men det kreves da at mangelen er vesentlig. Kjøperen har likevel ikke rett til omlevering dersom det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller dersom en oppfyllelse vil medføre så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til kjøperens interesse i at selgeren oppfyller. Omlevering kan heller ikke kreves når kjøpet gjelder en ting som har slike egenskaper at den ut fra partenes forutsetninger ikke med rimelighet kan erstattes med en annen.

Kjøperen har rett til å kreve *erstatning* for sine forsvarlige utgifter ved å få en mangel rettet dersom selgeren ikke oppfyller sin plikt til å rette eller omlevere.

Kjøpsloven § 36 gir for øvrig selgeren en rett til å rette eller omlevere i visse tilfeller hvor kjøperen ikke krever det. Betydningen av denne bestemmelsen er at selgeren ved å tilby retting eller omlevering kan avskjære kjøperens rett til å kreve prisavslag eller heving (selgers defensive avhjelpsrett). Hvis selgeren spør om kjøperen vil godta hans tilbud om retting eller omlevering, eller selgeren underretter kjøperen om at han vil rette eller omlevere innen en angitt tid, og kjøperen ikke svarer innen rimelig tid, kan selgeren foreta rettingen mv. innen den angitte tid.

Dersom retting eller omlevering ikke kommer på tale eller ikke blir foretatt innen rimelig tid etter at kjøperen har klaget over mangelen, kan kjøperen på visse vilkår kreve *prisavslag* eller *heve* kjøpet. Prisavslag utmåles som en prosentvis andel av kjøpesummen. Det er et vilkår for prisavslag at tingens økonomiske verdi blir redusert som følge av mangelen.

Utvalgets forslag

Utvalget foreslår regler om avhjelp som bygger på de samme hovedprinsippene som kjøpslovens ordning, og en presisering av reglene om tilbakeholdsrett.

Kjøperens krav på *omlevering* foreslås utvidet, ved at det ikke ubetinget stilles krav om at vilkårene for heving er oppfylt. Også ellers skal kjøperen kunne kreve omlevering, forutsatt at dette kan skje uten å volde selgeren urimelig kostnad eller ulempe. Utvalget foreslår videre utvidelser og presiseringer av kjøperens rett til å kreve erstattet sine forsvarlige utgifter

til *retting* et annet sted enn hos selgeren. Det foreslås også en bestemmelse om at selgeren bare har adgang til å kreve vederlag for reparasjon som er foretatt uten at det forelå noen mangel, dersom selgeren har gjort kjøperen uttrykkelig oppmerksom på at han må dekke kostnadene. Utvalget foreslår flere presiseringer og utvidelser av kjøperens rettigheter i forbindelse med selgerens avhjelp, bl.a. skal selgeren normalt ikke ha mer enn to avhjelpsforsøk. Kjøperen har videre rett til en erstatningsgjenstand fra selgeren dersom han i mer enn en uke blir avskåret fra å bruke tingen.

Når det gjelder kjøperens rett til *prisavslag*, foreslår utvalget bestemmelser som innholdsmessig svarer til kjøpslovens ordning.

Utvalgets forslag til bestemmelse om kjøperens rett til *heving* som følge av mangler innebærer endringer på to punkter i forhold til kjøpsloven. For det første foreslås det at det tas inn en uttrykkelig bestemmelse om at det ved vurderingen av om mangelen er vesentlig, særlig skal legges vekt på mangelens betydning for kjøperen. For det annet foreslås det å innføre en særlig hevingsterskel i tilvirkningskjøp, ved at slike kjøp bare kan heves dersom mangelen medfører at kjøperens formål med kjøpet blir vesentlig forfeilet, jf. tilsvarende regel ved heving pga. forsinkelse.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 legger opp til et trinnvis system når det gjelder mangelsbeføyelsene. I første omgang kan kjøperen velge mellom retting eller omlevering dersom den aktuelle beføyelsen ikke er urimelig eller uforholdsmessig. Dersom kjøperen ikke har rett til retting eller omlevering, eller dette ikke skjer på de vilkårene direktivet ellers stiller opp, har kjøperen i stedet rett til prisavslag eller heving. Departementet legger til grunn at direktivet forutsetter at kjøperen skal ha rett til prisavslag uten at det kan oppstilles noe vilkår om at mangelen skal ha redusert salgsgjenstandens verdi, selv om det er usikkert om direktivet må forstås så strengt.

Retting eller omlevering skal fullføres innen rimelig tid og uten vesentlig ulempe for forbrukeren. Etter departementets oppfatning er det forsvarlig å tolke direktivet slik at en kan beholde regler om selgerens defensive avhjelpsrett.

Høringen og departementets vurdering

På bakgrunn av direktivet foreslo departementet i høringsnotatet 2000 flere endringer i reglene om retting og avhjelp sammenlignet med forslaget fra utvalget. Det er ulike syn på forslagene fra hhv. utvalget og departementet blant høringsinstansene.

Når det gjelder *tilbakeholdsrett*, slutter departementet seg til realiteten i utvalgets forslag hvor det i lovteksten presiseres at det er et visst slingringsmann for forbrukerkjøperen med hensyn til det beløpet kjø-

peren gis rett til å holde tilbake uten risiko for å bli pålagt å betale forsinkelsesrenter.

Når det gjelder kjøperens rett til *avhjelp*, foreslår departementet viktige endringer, først og fremst på grunn av direktivet artikkel 3 nr. 3. Departementet går således inn for at kjøperen som utgangspunkt har rett til å velge mellom retting og omlevering dersom det foreligger en mangel ved salgsgjenstanden. Selgeren fritas imidlertid fra plikten til å rette i tilfeller hvor kjøperens valg er umulig å gjennomføre eller volder selgeren urimelige kostnader. Selgeren vil etter forslaget ikke lenger kunne fritas fra rettingsplikten i tilfeller hvor retting bare påfører ham urimelige *ulemper*. I samsvar med direktivet har departementet i lovforslaget § 29 regnet opp momenter som er relevante i vurderingen av om kostnadene er urimelige. Det skal ikke lenger være et vilkår for rett til å kreve omlevering, at mangelen er vesentlig.

Etter utvalgets forslag skulle kjøperen etter en forholdsmessighetsvurdering kunne kreve omlevering selv om det vil innebære en urimelig kostnad eller ulempe for selgeren, så lenge hevingsvilkårene var oppfylt. Departementet ser ikke tilstrekkelig grunn til at det bør gjelde en slik subsidiær regel.

Departementets forslag til bestemmelser om *selgerens defensive avhjelpsrett* avviker fra kjøpsloven § 36 og forslaget fra utvalget. Bakgrunnen for dette er i det vesentlige forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 5. Etter departementets oppfatning bør selgerens defensive avhjelpsrett for det første gjelde i tilfeller hvor kjøperen har krav på retting eller omlevering, og ellers hvis avhjelp kan skje innen rimelig tid og uten vesentlig ulempe for kjøperen. Det kreves videre at selgeren "uten opphold" må tilby vedkommende beføyelse. Det kreves samtidig at selgerens defensive avhjelp skal skje uten risiko for at kjøperen ikke får dekket sine utlegg, men kjøper har likevel en viss medvirkningsplikt. Reglene som fremgår av utkastet § 30, innebærer en styrking av kjøperens stilling.

Utvalget foreslår en fiksering av antall avhjelpsforsøk fra selger til to, med unntak dersom særlige grunner gjør at fortsatt avhjelp er rimelig. Forslaget har fått en noe blandet mottakelse blant høringsinstansene, men på bakgrunn av behovet for regler som er enkle å praktisere, følger departementet opp forslaget.

Utvalget foreslår en *rett for kjøperen til å få en erstatningsgjenstand* dersom selgerens avhjelp vil medføre at kjøperen i mer enn en uke vil bli avskåret fra å bruke tingen. Så skjønnsmessig utformet som utvalgets forslag er, kan det ikke utelukkes at bestemmelsen vil kunne skape konflikter mellom kjøperen og selgeren. Departementet legger imidlertid bl.a. vekt på at det foreligger et kontraktsbrudd som selgeren bærer risikoen for, og følger under tvil opp utvalgets forslag.

Utvalget foreslår videre at det gis særskilte bestemmelser om *kjøperens plikt til å dekke utgifter til undersøkelse og reparasjon i tilfeller hvor det viser*

seg at det ikke foreligger noen mangel ved salgsgjenstanden. Departementet har tatt inn en slik bestemmelse i lovforslaget §30 fjerde ledd. Selger kan bare kreve betaling for nødvendige undersøkelsesutgifter dersom han har gjort kjøper uttrykkelig oppmerksom på at kjøper må betale slike kostnader.

Utvalget foreslår en *rett for kjøperen til å få erstattet sine forsvarlige utgifter til retting et annet sted enn hos selgeren* i fire nærmere oppregnede situasjoner. Denne særreguleringen kan ha en viss informasjonsverdi, men departementet peker på at forslaget legger opp til skjønnsmessige vurderinger, og at bestemmelsen er nokså komplisert. Departementet mener at det ikke er tilstrekkelig grunn til å opprettholde særlige bestemmelser om dette og viser til at selger etter forslaget får et rent objektivt erstatningsansvar ved mangler.

Kjøpslovens regler om *prisavslag* fungerer etter departementets oppfatning i hovedsak tilfredsstillende. Direktivets krav om at kjøperen alltid skal ha rett til et passende prisavslag, jf. artikkel 3 nr. 5, skaper imidlertid tvil om det er mulig å opprettholde reduksjon av salgsgjenstandens verdi som et vilkår for prisavslag. Etter departementets oppfatning bør prisavslaget som den store hovedregel utmåles som i dag. Det foreslås likevel en snever unntaksregel om rett til prisavslag uten at det påvises verdireduksjon dersom det foreligger "særlige grunner" for å fravike hovedregelen. I så fall skal prisavslaget settes lik mangelen betydning for kjøperen.

Departementet legger til grunn at forbrukerkjøpsdirektivet gjør det nødvendig å endre terskelen for *heving* sammenlignet med kjøpsloven, og at utvalgets forslag til en særlig bestemmelse om heving i tilvirkningskjøp ikke kan følges opp. Utvalgets forslag ville for øvrig samlet sett kunne gi uttrykk for en lavere hevingsterskel enn departementet mener er ønskelig. I lovforslaget § 32 er derfor utvalgets forslag om at man ved vurderingen av om en mangel er vesentlig, særlig skal vektlegge mangelen betydning for kjøper, ikke fulgt opp.

3.17.2 Komiteens merknader

Når varen eller leveringen av denne er mangelfull, har kunden flere sanksjonsmuligheter. Komiteen støtter de mangelssanksjoner loven stiller opp, og mener dette er nødvendig i det marked forbrukeren beveger seg i. Komiteen er enig i de regler som angir når mangelen er tilstede, og også i de regler som gjør det lettere for forbruker å påstå og få gjennomslag for at varen er mangelfull.

Når det gjelder selgers plikt til å betale renter av kjøpesummen ved heving, viser komiteen til sine merknader under pkt. 3.16. ovenfor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig

Folkeparti, viser til at forslaget om ny lov om forbrukerkjøp skal dekke mange forskjellige typer kjøp og situasjoner. Flertallet støtter forslaget om at forbrukeren skal ha rett til erstatningsgjenstand dersom selger skal avhjelpe en mangel eller foreta en omlevering. En del næringsdrivende vil måtte bestille reservedeler eller tilsvarende vare fra utlandet før avhjelping eller omlevering kan foretas.

Flertallet viser til at det nok i noen tilfeller kan være problematisk for selger å få foretatt oppretting i løpet av 7 dager. Samtidig er det også viktig å ivareta hensynet til forbrukeren, og flertallet støtter derfor departementets forslag.

Flertallet er bekymret for at forbrukerkjøpsloven på flere områder kan bidra til at det kan oppstå et miljøproblem, for eksempel ved skrotning av hvite- og brunevarer. Den foreslåtte bestemmelsen i § 29 som gir forbrukeren rett til å kreve ny vare, kan være med på å styrke "bruk-og kast-mentaliteten" i samfunnet, noe flertallet ville se på som uheldig.

Flertallet mener det er viktig å ta hensyn til miljøkonsekvensene av lovforslaget. Dersom selger har mulighet til å rette ved første gangs reklamasjon, kan dette være med på å redusere antall varer som skrotes/ødelegges unødvendig. Det må være et mål at flest mulig gjenstander repareres, slik at de kan nyttes lenger. Flertallet mener man bør legge særlig vekt på hensynet til en miljøvennlig praktisering av forbrukerkjøpsloven, og fremmer derfor følgende forslag til en endring i § 29 annet ledd:

"Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd, annet punktum, skal det legges *særlig* vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren."

For øvrig støtter flertallet departementets forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig i den styrking som finner sted i vernet av forbrukere ved at forbrukeren kan velge mellom retting eller omlevering når salgsgjenstanden er mangelfull. Selgeren skal ikke kunne kreve omlevering når kjøper ønsker retting, eller omvendt. Bare i enkelte tilfeller hvor det overfor selger virker urimelig eller umulig å kreve avhjelp, kan selger motsette seg dette.

Disse medlemmer er enig i at forbrukers krav om omlevering eller retting ikke kan imøtegås ved levering av mangelfull gjenstand.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag om endring i §29 annet ledd i samsvar med forslaget i proposisjonen:

"§ 29 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren."

3.18 Kjøperens rett til erstatning ved selgerens kontraktsbrudd

3.18.1 Sammendrag

Kjøpslovens hovedgrunnlag for selgerens ansvar både ved forsinkelse og mangler, er kontrollansvaret. Kontrollansvaret innebærer at kjøper skal ha erstattet det tap han eller hun lider som følge av selgerens kontraktsbrudd, med mindre oppfyllelse hindres av forhold som er utenfor selgers kontroll og selger ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt hindringen i betraktning på avtaletiden eller unngå følgene av den. Når vilkårene for ansvar etter kontrollansvarsregelen er oppfylt, hefter selgeren for kjøperens direkte økonomiske tap som følge av kontraktsbruddet. Dersom kjøperens indirekte tap skal dekkes, må det i utgangspunktet foreligge et annet ansvarsgrunnlag (for eksempel skyld). Selgeren hefter også for visse tredjepersoner, for eksempel leverandør som selgeren har brukt. I særlige unntakstilfeller kan selgerens ansvar lempes etter en skjønnsmessig vurdering.

Selgeren har etter kjøpsloven også ansvar for såkalte produktskader. Ansvar er imidlertid begrenset ved at tap som følge av en skade på annet enn salgstingen selv eller gjenstander som den brukes til framstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med dens forutsatte bruk, som utgangspunkt regnes som et indirekte tap.

Kjøpsloven § 41 pålegger selgeren et rent objektivt erstatningsansvar for tap som følge av en rettsmangel som forelå ved kjøpet, og som kjøperen verken kjente til eller burde ha kjent til. Dette ansvaret omfatter også indirekte tap.

Utvalget mener at et rent objektivt ansvar vil være for strengt i forsinkelsestilfellene, men går inn for at ansvaret gjøres rent objektivt i mangelstilfellene. Når det gjelder utmåling av erstatning, går utvalget inn for å oppheve skillet mellom direkte og indirekte tap, og det skal ikke lenger være adgang for selgeren til å fra skrive seg ansvaret for indirekte tap.

Rekkevidden av selgerens ansvar for såkalte produktskader presiseres, og det foreslås dessuten en særlig regressrett for selgeren mot produsenten i tilfeller hvor selgeren betaler erstatning for skade på annet enn salgstingen selv.

Det er ulike syn på forslagene blant høringsinstansene.

Når det gjelder ansvarsgrunnlag ved selgerens *forsinkelse*, er departementet enig med utvalget i at et ubetinget objektivt ansvar kan virke for strengt. Det

synes også stort sett å være enighet mellom høringsinstansene om at et kontrollansvar er en rimelig erstatningsregel ved forsinkelse, jf. utkastet § 24.

Når det gjelder *mangelstilfellene*, har departementet vært mer i tvil. Kontrollansvarsregelen er i dag utbredt i nyere kontraktslovgivning, men forslaget om objektivt ansvar har fått bred støtte under høringen. Etter departementets syn vil et objektivt ansvar ikke innebære noen særlig skjerping av selgeransvaret. Fordelen ved å gjøre ansvaret rent objektivt er en betydelig forenkling av regelverket. Departementet peker også på muligheten for å lempe ansvaret der det kan virke urimelig, og følger opp utvalgets forslag, jf. lovutkastet § 33.

Departementet følger i hovedsak også opp utvalgets forslag om felles utmålingsregler. Det vil i praksis ikke innebære noen vesentlig utvidelse av selgerens erstatningsansvar om han også får ansvar for poster som i dag regnes som indirekte tap. Departementet foreslår imidlertid at erstatningsansvaret avgrenses mot tap i forbrukerens næringsvirksomhet, jf. lovforlaget § 52.

Departementet er enig i at det ikke bør være adgang for selgeren til å fraskrive seg ansvaret for visse tapposter. Det er problematisk å finne et brukbart kriterium for hvilke tapposter som bør kunne fraskrives, og selgeren er i sin alminnelighet bare ansvarlig for tap som han eller hun kunne ha forutsett.

Utvalgets forslag innebærer en viss innskrenkning av selgerens ansvar for produktskader, og et avvik fra prinsippet om at kjøperen også skal ha erstattet sine indirekte tap. Departementet mener også indirekte tap bør erstattes dersom det foreligger skyld på selgers side. Det foreslås å lovfeste særskilt at selger hefter på rent objektivt grunnlag for skade på salgstingen selv, på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med dens fortsatte bruk. For andre produktskader kan forbruker kreve erstatning med mindre selger godtgjør at det ikke foreligger feil og forsømmelse fra hans side, jf. lovforlaget § 34. Departementet følger ikke opp utvalgets forslag om at selgeren på rent objektivt grunnlag skal hefte for skade opp til kr 4 000 på andre gjenstander som ble brukt av kjøperen eller hans husstand hovedsakelig til privat bruk eller forbruk. Dette vil bryte med det generelle systemet det ellers legges opp til.

3.18.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i de regler som er foreslått rundt erstatning ved mangelfull levering, og mener disse reglene vermer forbrukeren bedre enn dagens ordning, samt at de retts teknisk er lettere å gjennomføre.

Det objektive erstatningsansvar som oppstilles ved levering av mangelfull vare er retts teknisk det enkleste. Ved forsinket levering har komiteen merket

seg, og akseptert, at man fortsatt opererer med såkalt kontrollansvar.

3.19 Norske domstolars internasjonale kompetanse. Lovvalgsspørsmål

3.19.1 Sammendrag

Luganokonvensjonen gir en spesialregulering av norske domstolars internasjonale kompetanse i forhold til praktisk viktige saksområder, herunder kjøpsavtaler. Ved forbrukerkjøp har forbrukeren rett til å velge mellom å reise sak i den konvensjonsstaten hvor selgeren bor, eller i den konvensjonsstaten der han selv bor. Selgeren har derimot bare adgang til å reise sak mot forbrukeren i den konvensjonsstaten forbrukeren bor. Det er en viss adgang til å fravike disse reglene. Etter at tvisten er oppstått, kan det fritt inngås avtale om hvilket lands domstoler som er kompetente. Før dette tidspunktet er adgangen til å treffe avtaler begrenset.

Utvalget foreslår ingen endringer i disse reglene. Heller ikke etter departementets oppfatning er det aktuelt å endre dagens regler om norske domstolars kompetanse i internasjonale forbrukerkjøp.

Når norske domstoler skal dømme i saker som har tilknytning til flere land, oppstår spørsmålet om hvilket lands rett som skal legges til grunn. Kjøpslovvalgsloven inneholder bestemmelser om lovvalg i internasjonale løserekjøp, herunder forbrukerkjøp. Den lar det som utgangspunkt være fritt opp til partene å avtale lovvalget. Virkeområdet for kjøpslovvalgsloven faller ikke helt sammen med virkeområdet til forslaget til forbrukerkjøpslov.

Utvalget la til grunn at de interlegale spørsmålene som foreligger i forbrukerforhold ikke er egnet for å løses separat, men bør vurderes i en generell sammenheng.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 7 nr. 2 fastsetter at medlemsstatene skal treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at forbrukeren ikke fratras det vern som direktivet gir når en ikke-medlemsstats rett velges som den lov som får anvendelse på avtalen, og avtalen har nær tilknytning til medlemsstatenes territorium. Departementet foreslo i høringsbrevet en ny bestemmelse som sikrer gjennomføringen av direktivet artikkel 7 nr. 2.

Forbrukerombudet ønsker en bestemmelse om at det ikke bør være adgang til å avtale et lovvalg som svekker forbrukerens rettsstilling - uansett om det valgte landet er medlem av EØS eller ikke.

I proposisjonen gjøres det rede for hovedtrekkene ved rettstilstanden innenfor EU.

Etter departementets syn er den ordningen som i dag gjelder i *nasjonale* forbrukerkjøp velbegrunnet. Departementets utkast til § 3 første ledd viderefører gjeldende rett på dette punktet. Når det gjelder ordningen i *internasjonale* forbrukerkjøp, peker departementet på at det vil være en fordel å se spørsmålet om

lovvalgsregler i en større sammenheng, ved en eventuell gjennomføring av Romakonvensjonens regler mer generelt. En regulering av lovvalgsspørsmålene bør derfor begrenses til det som er nødvendig som følge av forbrukerkjøpsdirektivet. Departementet følger etter dette opp forslaget i høringsbrevet.

3.19.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag.

3.20 Krav mot tidligere salgsledd

3.20.1 Sammendrag

Etter kjøpsloven § 84 første ledd kan kjøperen i mangelstilfellene gjøre krav gjeldende mot et tidligere salgsledd dersom tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren selv.

§ 84 annet ledd bygger på prinsippet om "springende regress". Utgangspunktet etter denne bestemmelsen er at kjøperen gjør "sitt mangelskrav mot selgeren" gjeldende mot et tidligere (yrkes)salgssledd. I motsetning til det som gjelder etter § 84 første ledd, kan ikke en avtale i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens krav, gjøres gjeldende overfor forbrukerkjøperens krav i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukerkjøperen og selgeren.

Utvalgets flertall foreslår regler som fullt ut bygger på reglene i kjøpsloven. Bestemmelsen om springende regress er i forslaget gjort til lovens hovedregel. Utvalgets mindretall ønsker ikke å oppstille begrensninger som sikrer det tidligere leddet mot at dets ansvar blir større enn det som kunne oppstått direkte som følge av kontraktsforholdet mellom dette leddet og dets kjøper. Et samlet utvalg foreslår at reglene om krav mot tidligere ledd skal få anvendelse også overfor "yrkesutøver som etter avtale med selgeren eller tidligere ledd har utført arbeid på tingen eller del av tingen".

Det er ulike syn blant høringsinstansene.

Departementet følger opp forslaget fra utvalgets flertall, jf. lovutkastet § 35. Forslaget fra utvalgets mindretall vil kunne skape en lite oversiktlig situasjon for det tidligere salgsleddet.

3.20.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte reglene om krav mot tidligere salgsledd.

3.21 Tvisteløsning

Justisdepartementet følger ikke opp utvalgets forslag til endringer i forbrukertvistloven i denne omgang. Det vises til at Barne- og familiedepartementet vil komme tilbake til spørsmålene på et senere tidspunkt hvor man har anledning til å se de forslagene som er fremmet av Forbrukerkjøpsutvalget i en bredere sammenheng.

3.22 Ikrafttredelse

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter departementets forslag til regler om ikrafttredelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er av den oppfatning at loven også må gjelde avtaler som er inngått før loven trer i kraft, i likhet med finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette vil være den mest praktiske løsningen idet forbruker og selger da slipper å forholde seg til to regelverk i flere år fremover. Dette burde ikke by på problemer da lovforslaget i det store og hele bygger på eksisterende vernebestemmelser ved forbrukerkjøp.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 62 andre ledd skal lyde:

Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft."

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Det vil være informasjonsoppgaver forbundet med ikrafttredelsen av den nye loven. Siden det er tale om en privatrettslig lov, er det ikke grunn til å tro at lovutkastet ellers får nevneverdige konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget vil ha økonomiske konsekvenser for både selger- og kjøpersiden. Siktemålet er en lov som forebygger konflikter partene imellom, og legger opp til at partene kan finne frem til løsningene selv. Utvalget foreslo en del endringer som innebærer en styrking av forbrukerens stilling. Også forbrukerkjøpsdirektivet har gjort det nødvendig med ytterligere endringer. Departementet har imidlertid lagt vekt på at lovforslaget samlet sett skal innebære en rimelig avveining av partenes interesser.

5. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

I lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet. Som forbruker regnes også en sammenslutning som

ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Ting solgt "som den er"

Avtale om at tingen er solgt "som den er" eller med lignende alminnelig forbehold, skal ikke tillegges vekt ved mangelsvurderingen.

§ 29 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.

§ 38 nytt tredje ledd skal lyde:

Forskuddsbetaling i forbrukerkjøp kan kun avtales dersom det foreligger særlige grunner selgeren kan dokumentere. Slike særlige grunner vil foreligge dersom selger trenger finansiering for å kunne ferdigstille produktet, eller det av tidsmessige årsaker eller hensynet til varens art gjør det rimelig med forskuddsbetaling.

Tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 42, overskriften skal lyde:

§ 42 Retur etter levering. Bytterett.

§ 42, tredje ledd skal lyde:

Dersom ikke annet er avtalt, har forbrukeren rett til å bytte tingen innen 14 dager etter at tingen er levert. Ved bytte kan forbrukeren velge mellom en annen ting med verdi tilsvarende kjøpesummen eller en rett til tilsvarende prisreduksjon ved annet kjøp hos selger innen ett år fra tingen er levert tilbake (tilgodelapp). Forbrukeren kan likevel ikke bytte tingen dersom bytte vil være uforenlig med tingens beskaffenhet, føre til verdiforringelse eller innebære en urimelig kostnad for selgeren. Det samme gjelder dersom tingen er ervervet ved auksjon eller er tilvirket eller bestilt spesielt for kjøperen.

§ 62 annet ledd skal lyde:

Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odels-tinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Alminnelig virkeområde

Loven gjelder forbrukerkjøp, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.

Med forbrukerkjøp menes salg av ting til en forbruker når selgeren eller selgerens representant opptrer i næringsvirksomhet.

Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Representant som opptrer i næringsvirksomhet er solidarisk ansvarlig med selgeren for dennes forpliktelser dersom ikke forbrukeren blir gjort uttrykkelig oppmerksom på at representanten bare opptrer som mellommann og ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren. Ansvarret gjelder ikke når selgeren selv opptrer i næringsvirksomhet.

Loven gjelder bytte av ting så langt den passer.

§ 2 Lovens anvendelse i noen særlige forhold

Loven gjelder for

- a) bestilling av ting som skal tilvirkes (tilvirkningskjøp)
 - b) levering av vann
 - c) kjøp av fordringer eller rettigheter.
- Loven gjelder ikke for
- a) kjøp av fast eiendom
 - b) avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom
 - c) levering av elektrisk strøm
 - d) avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre et arbeid eller annen tjeneste, dersom dette utgjør den overveiende del av hans eller hennes forpliktelser.

§ 3 Ufravikelighet. Lovvalg

Det kan ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for forbrukeren enn det som følger av loven her.

Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kjøpsavtale som har nær tilknytning til EØS-statenes territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere beskyttelse enn etter loven her.

§ 4 Risikoen for sending av meldinger

Dersom en part gir melding i samsvar med loven og sender den på en måte som er forsvarlig etter forholdene, og ikke annet fremgår, kan avsenderen gjøre

gjeldende at meldingen er gitt i tide, selv om det oppstår forsinkelse eller feil under fremsendingen eller meldingen ikke når frem til den andre parten.

Kapittel 2 Leveringen mv.

§ 5 Leveringsstedet

Tingen skal holdes klar for henting på det stedet der selgeren hadde sitt forretningssted da kjøpet ble inngått. Hvis kjøpet ble inngått uten tilknytning til selgerens forretningssted, skal tingen leveres hos forbrukeren.

Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått.

Partene kan avtale et annet leveringssted.

§ 6 Leveringstiden

Tingen skal leveres innen rimelig tid etter kjøpet, hvis ikke noe annet er avtalt.

Er det avtalt et tidsrom for levering, har selgeren rett til å velge tidspunktet om forholdene ikke viser at valget er forbrukerens.

Har selgeren ved hentekjøp rett til å velge tidspunktet for levering, skal han eller hun i tide gi forbrukeren melding om når tingen kan hentes.

§ 7 Leveringen

Levering skjer når tingen overtas av forbrukeren.

§ 8 Tilleggsplikter ved sendekjøp

Skal selgeren sørge for at tingen blir sendt, plikter han eller hun å inngå de avtaler som trengs for å få tingen transportert til bestemmelsesstedet på egnet måte og på vanlige vilkår for slik transport.

Skal ikke selgeren tegne transportforsikring for tingen, må han eller hun når forbrukeren ber om det, gi de opplysninger som forbrukeren trenger for å kunne tegne forsikring.

Dersom selgeren leverer tingen til en fraktfører uten at det ved merking, i transportdokument eller på annen måte tydelig fremgår at den skal til forbrukeren, må selgeren gi forbrukeren slik melding som gjør det klart hva forbrukeren skal motta.

§ 9 Selgerens tilbakeholdsrett

Selgeren har ikke plikt til å overgi tingen, overlevere dokument, eller på annen måte overføre rådigheten over tingen, uten at kjøpesummen betales samtidig. Dette gjelder likevel ikke hvis selgeren har gitt forbrukeren kreditt.

Skal selgeren sende tingen til et annet sted, kan han eller hun likevel ikke la være å sende den, men selgeren kan hindre at forbrukeren får rådigheten før kjøpesummen betales.

§ 10 Ansvar for kostnader

Selgeren bærer kostnadene med tingen til den er levert. Denne paragrafen gjelder ikke kostnader ved at leveringen blir forsinket som følge av forhold på forbrukerens side.

Når tingen skal sendes til forbrukeren, kan det avtales at kostnader som følger av sendingen, skal betales av forbrukeren i tillegg til kjøpesummen.

§ 11 Avkastning av tingen

Avkastning som tingen gir før den avtalte leveringstiden tilfaller selgeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle senere. Avkastning som tingen gir etter den avtalte leveringstiden tilfaller forbrukeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle tidligere.

Partene kan avtale en annen ordning.

§ 12 Aksjer. Rentebærende fordringer

Kjøp av en aksje omfatter det utbyttet som ikke var forfalt før kjøpet. Det samme gjelder rett til å tegne nye aksjer når retten ikke kunne nyttes før kjøpet.

Kjøp av en rentebærende fordring omfatter de renter som er påløpt, men ikke forfalt ved den avtalte leveringstiden. Motverdien av slike renter skal betales som tillegg til kjøpesummen når ikke fordringen er solgt som usikker.

Partene kan avtale en annen ordning.

Kapittel 3 Risikoen for tingen

§ 13 Hva risikoen innebærer

Når risikoen for tingen er gått over på forbrukeren, faller ikke forbrukerens plikt til å betale kjøpesummen bort ved at tingen deretter går tapt, skades eller minskes som følge av en hendelse som ikke beror på selgeren.

§ 14 Risikoens overgang

Risikoen går over på forbrukeren når tingen er levert i samsvar med § 7. Hvis leveringstiden er kommet og forbrukeren unnlater å overta en ting som er stilt til hans eller hennes rådighet, har forbrukeren likevel risikoen for tap eller skade som skyldes egenskaper ved tingen selv, for eksempel forråtnelse.

Skal forbrukeren hente tingen på et annet sted enn hos selgeren, går risikoen over når leveringstiden er inne og forbrukeren er kjent med at tingen er stilt til hans eller hennes rådighet på leveringsstedet.

Risikoen går ikke over på forbrukeren før det ved merking, transportdokument eller på annen måte er gjort klart at tingen er tiltenkt forbrukeren.

Er en ting kjøpt og levert på prøve eller for øvrig med rett til tilbakelevering, har forbrukeren risikoen for tingen inntil den igjen er overtatt av selgeren. Dette gjelder likevel ikke når forbrukeren har rett til å levere

tingen tilbake etter angrerettloven eller tilsvarende an- grefrist etter avtale om forbrukerkjøp.

Kapittel 4 Tingens egenskaper, mangler mv.

§ 15 Tingens egenskaper

Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet, andre egenskaper og innpakning som følger av avtalen.

Hvis det ikke følger noe annet av avtalen, skal tingen

- a) passe for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til
- b) svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente ved kjøp av en slik ting når det gjelder holdbarhet og andre egenskaper
- c) passe for et bestemt formål som selgeren var eller måtte være kjent med da kjøpet ble inngått, hvis selgeren har akseptert dette formålet eller forbrukeren ellers har hatt rimelig grunn til å bygge på selgerens sakkunnskap og vurdering
- d) ha egenskaper som selgeren har vist til ved å legge frem en prøve eller modell
- e) være pakket på vanlig eller annen forsvarlig måte som trengs for å bevare og beskytte tingen
- f) være i samsvar med offentligrettslige krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov på den tid kjøpet inngås, hvis ikke forbrukeren har til hensikt å anvende tingen på en slik måte at kravet er uten betydning
- g) være fri tredjepersons rett i tingen, for eksempel eiendomsrett eller panterett. Likeså skal tingen være fri tredjepersons krav på å ha rett i tingen når dette bestrides, unntatt når kravet er klart ugrunnet.

§ 16 Mangel

Tingen har en mangel dersom

- a) den ikke er i samsvar med ett eller flere av kravene i § 15
- b) selgeren ved kjøpet har forsømt å opplyse om forhold ved tingen eller dens bruk som han eller hun burde kjenne til, og som forbrukeren hadde grunn til å regne med å få, dersom unnlåtelsen kan antas å ha virket inn på kjøpet
- c) den ikke svarer til opplysninger som selgeren i sin markedsføring eller ellers har gitt om tingen eller dens bruk, dersom selgeren ikke viser at opplysningene før kjøpet er rettet på en tydelig måte, eller at de ikke kan ha innvirket på kjøpet
- d) nødvendige opplysninger om installering, montering, bruk, stell og oppbevaring ikke følger med tingen.

Første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for opplysninger noen annen enn selgeren har gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedsføring på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe han eller hun kjente eller måtte kjenne til ved kjøpet.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe som har sin årsak i materialer som er levert av forbrukeren. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren på grunn av materialenes uegnethet burde ha frarådet bruken av dem.

§ 17 Ting solgt «som den er». Auksjonssalg

Selv om tingen er solgt «som den er» eller med lignende alminnelig forbehold, foreligger det en mangel

- a) når tingen er i dårligere stand enn forbrukeren med rimelighet hadde grunn til å forvente på bakgrunn av forbeholdet, kjøpesummens størrelse og forholdene ellers, eller
- b) når det foreligger forhold som nevnt i § 16 første ledd bokstav b eller c.

Selges brukte ting på auksjon hvor forbrukeren har anledning til å være til stede, gjelder reglene i første ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 18 Tidspunktet for bedømmelsen av om det foreligger en mangel

Ved bedømmelse av om tingen har en mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på forbrukeren, legges til grunn, selv om mangelen først viser seg senere.

Hvis ikke noe annet bevises, skal en mangel som viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang, formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Dette gjelder likevel ikke dersom formodningen er uforenlig med varens eller mangelens art.

Selgeren svarer også for en mangel som oppstår senere, dersom den skyldes kontraktsbrudd fra hans eller hennes side. Det samme gjelder dersom selgeren ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter leveringen. En garanti er rettslig bindende for garantigiveren på de vilkår som er fastsatt i garantierklæringen og i tilknyttet reklame.

Kapittel 5 Forsinkelse. Forbrukerens krav som følge av forsinket levering

§ 19 Forbrukerens krav ved forsinkelse

Dersom tingen ikke blir levert eller blir levert for sent og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side (forsinkelse), kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 20
- b) kreve oppfyllelse etter § 21
- c) kreve heving etter § 23
- d) kreve erstatning etter § 24.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

Dersom selgeren ikke i tide oppfylder sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer, likevel ikke § 23 tredje og fjerde ledd. Partene kan avtale en annen løsning.

§ 20 Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av selgerens forsinkelse, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 21 Rett til oppfyllelse

Er leveringstiden kommet uten at tingen er levert, kan forbrukeren likevel fastholde kjøpet og kreve oppfyllelse.

Dette gjelder ikke om det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller om en oppfyllelse vil medføre en så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til forbrukerens interesse i at selgeren oppfylder. Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan forbrukeren kreve oppfyllelse.

Forbrukeren taper sin rett til å kreve oppfyllelse om han eller hun venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 22 Forespørsel

Dersom selgeren spør om forbrukeren vil motta levering tross forsinkelsen eller underretter forbrukeren om at tingen vil bli levert innen en angitt tid, men forbrukeren ikke svarer innen rimelig tid etter at han eller hun har fått meldingen, kan forbrukeren ikke heve om oppfyllelse skjer innen den tid som er angitt.

§ 23 Heving

Forbrukeren kan heve kjøpet når forsinkelsen er vesentlig. Er tingen levert, må kravet om heving gjøres gjeldende innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk vite om leveringen.

Ved vurderingen av om forsinkelsen er vesentlig, skal det særlig legges vekt på forsinkelsens betydning for forbrukeren. Det skal blant annet tas hensyn til hvilken type ting kjøpet gjelder, og om levering skulle skje til en bestemt tid.

Kjøpet kan også heves dersom selgeren ikke leverer innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som forbrukeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan ikke forbrukeren heve, med mindre selgeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Gjelder kjøpet en ting som skal tilvirkes særskilt for forbrukeren etter forbrukerens oppgaver eller ønsker, og kan selgeren derfor ikke uten vesentlig tap

disponere tingen på annen måte, kan forbrukeren bare heve dersom forsinkelsen medfører at formålet med kjøpet blir vesentlig forfeilet.

§ 24 Erstatning

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av forsinkelse fra selgerens side.

Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at forsinkelsen skyldes hindring utenfor hans eller hennes kontroll, som selgeren ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.

Beror forsinkelsen på en tredjeperson som selgeren har gitt i oppdrag helt eller delvis å oppfylle kjøpet, er selgeren fri for ansvar bare om også tredjepersonen ville være fritatt etter regelen i annet ledd. Det samme gjelder om forsinkelsen beror på en leverandør som selgeren har brukt, eller på noen annen i tidligere salgsledd.

Ansvarsfriheten gjelder så lenge hindringen er til stede. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom selgeren da plikter å oppfylle, men ikke gjør dette.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 25 Opplysningsplikt om hindring

Hindres selgeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal forbrukeren gis melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får forbrukeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at selgeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan forbrukeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

Kapittel 6 Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden

§ 26 Forbrukerens krav ved mangler

Dersom det foreligger en mangel og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side, kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 28
- b) velge mellom retting og omlevering i samsvar med §§ 29 og 30
- c) kreve prisavslag etter § 31
- d) kreve heving etter § 32
- e) kreve erstatning etter § 33.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder bestemmelsene om mangler så langt de passer. Partene kan avtale en annen løsning. Avtalefriheten gjelder likevel ikke for installeringsforpliktelser som inngår i salgsavtalen.

§ 27 Reklamasjon

Dersom det foreligger en mangel ved tingen, må forbrukeren innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den, gi selgeren melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen (reklamasjon). Denne fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen.

Reklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen. Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre, er fristen for å reklamere fem år. Dette gjelder ikke så langt selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid. Fristene etter første og annet punktum gjelder heller ikke dersom det foreligger en mangel etter § 15 annet ledd bokstav g.

Reklamasjon kan i stedet fremsettes overfor den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

Hvis forbrukeren ikke reklamerer i tide, tapes retten til å gjøre mangelen gjeldende. Dette gjelder ikke dersom selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro.

§ 28 Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av mangelen, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 29 Retting og omlevering (avhjelp)

Forbrukeren kan velge mellom å kreve at selgeren sørger for retting av mangelen eller leverer tilsvarende ting (omlevering). Dette gjelder ikke hvis gjennomføring av kravet er umulig eller volder selgeren urimelige kostnader.

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det særlig legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.

Selv om forbrukeren verken krever retting eller omlevering etter loven, kan selgeren tilby retting eller omlevering dersom dette skjer uten opphold. Dersom selgeren sørger for slik retting eller omlevering i samsvar med loven, kan forbrukeren ikke kreve prisavslag eller heving.

§ 30 Gjennomføring av avhjelp

Avhjelp skal skje uten kostnad og uten vesentlig ulempe for forbrukeren innen rimelig tid og uten risiko for at forbrukeren ikke får dekket sine utlegg av selgeren.

Selgeren har ikke rett til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for samme mangel, med mindre det fore-

ligger særlige grunner som gjør at ytterligere avhjelp er rimelig.

Hvis selgerens avhjelp vil medføre at forbrukeren i mer enn en uke vil bli avskåret fra å bruke tingen, kan forbrukeren kreve å få stilt en erstatningsgjenstand til rådighet for selgerens regning. Dette gjelder likevel bare hvis kravet fremstår som rimelig sett i forhold til forbrukerens behov og den kostnad eller ulempe som selgeren påføres.

Dersom det ikke foreligger en mangel, kan selgeren bare kreve betaling for undersøkelser som har vært nødvendige for å avgjøre om det foreligger en mangel, og betaling for reparasjon av tingen, dersom selgeren har gjort forbrukeren uttrykkelig oppmerksom på at han eller hun selv må dekke slike kostnader.

§ 31 Prisavslag

Dersom mangelen ikke rettes eller tingen omleveres i samsvar med §§ 29 til 30, kan forbrukeren kreve et passende prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.

Dersom særlige grunner taler for det, kan prisavslaget i stedet settes lik mangelens betydning for forbrukeren.

Forbrukeren kan ikke kreve prisavslag ved salg av brukte ting på auksjon hvor han eller hun har anledning til å være til stede.

§ 32 Heving

I stedet for prisavslag etter § 31 kan forbrukeren heve avtalen, unntatt når mangelen er uvesentlig.

§ 33 Erstatning

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av at tingen har en mangel.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 34 Produktskader

Selgerens erstatningsansvar for tap som følge av en mangel omfatter, foruten skade på salgstingen selv, også skade på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med salgstingens forutsatte bruk.

For andre produktskader enn dem som er nevnt i første ledd, kan forbrukeren kreve erstatning med mindre selgeren godtgjør at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på selgerens side.

Når selgeren betaler erstatning for skade på annet enn salgstingen selv, trer selgeren inn i forbrukerens eventuelle krav mot produsenten etter lov 23. desember 1988 nr. 104 om produktansvar.

§ 35 *Krav mot tidligere salgsledd mv.*

Forbrukeren kan gjøre sitt mangelskrav mot selgeren gjeldende mot et tidligere yrkessalgsledd for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren eller en annen som ervervet tingen fra det tidligere leddet.

Avtale i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens eller en annen erververs krav, kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerens krav etter første ledd i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukeren og selgeren.

Reklamasjonsreglene i § 27 gjelder tilsvarende for krav etter denne paragrafen.

Forbrukeren kan på samme vilkår som i første til tredje ledd gjøre sitt krav som følge av en mangel gjeldende mot en yrkesutøver som etter avtale med selgeren eller tidligere ledd har utført arbeid på tingen.

Forbrukeren kan også gjøre krav gjeldende etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 84 første ledd, hvis dette gir forbrukeren større rettigheter enn det som følger av paragrafen her.

Tidligere salgsledd kan ikke motregne overfor forbrukeren med krav mot selgeren.

§ 36 *Ansvar for opplysninger etter § 16 annet ledd*

Når en tilvirker eller en annen person i tidligere salgsledd har gitt opplysning som nevnt i § 16 annet ledd, er han eller hun solidarisk ansvarlig med selgeren for tap forbrukeren lider på grunn av opplysningen.

Kapittel 7 Forbrukerens plikter

§ 37 *Kjøpesummens størrelse*

Er kjøp inngått uten at prisen følger av avtalen eller av opplysninger selgeren har gitt i annonser, utstillingstilbud e.l., skal forbrukeren betale gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold, for så vidt prisen ikke er urimelig. Er det ingen slik gjengs pris, må forbrukeren betale det som er rimelig under hensyn til tingens art og godhet og forholdene ellers.

Skal kjøpesummen fastsettes etter tall, mål eller vekt, legges til grunn mengden på det tidspunktet da risikoen for tingen går over på forbrukeren. Er prisen fastsatt etter vekt, trekkes først vekten av innpakningen fra.

Selgeren kan ikke i tillegg til kjøpesummen kreve gebyr for utstedelse og sending av regning hvis ikke dette klart følger av avtalen.

§ 38 *Tidspunktet for betaling. Tilbakeholdsrett*

Følger ikke betalingstiden av avtalen, skal forbrukeren betale når selgeren krever det.

Hvis ikke noe annet er avtalt, har forbrukeren ikke plikt til å betale kjøpesummen uten at tingen blir over-

levert eller stilt til hans eller hennes rådighet i samsvar med avtalen og loven.

Forbrukeren er ikke bundet av en forhåndsavtale om plikt til å betale på et bestemt tidspunkt uavhengig av om selgeren oppfyller til rett tid.

Før forbrukeren betaler, har han eller hun rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, når dette ikke er uforenlig med den avtalte fremgangsmåten for levering og betaling av kjøpesummen.

§ 39 *Sted for betaling*

Kjøpesummen skal betales på selgerens forretningssted. Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått. Dersom selgeren ikke har forretningssted med tilknytning til kjøpet, legges selgerens bosted til grunn. Dersom betaling skal skje mot overlevering av tingen eller et dokument, skal det gjøres på det stedet der overleveringen skjer.

Selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes at forretningsstedet er flyttet etter at kjøpet ble inngått.

§ 40 *Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet*

Forbrukeren skal

- yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham eller henne for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, og
- overta tingen ved å hente eller motta den.

Kapittel 8 Avbestilling og retur

§ 41 *Avbestilling før levering*

Avbestiller forbrukeren tingen før levering, kan selgeren ikke fastholde kjøpet og kreve betaling. Hvis ikke noe annet følger av avtalen, kan selgeren i stedet kreve erstatning for tap som er en følge av avbestillingen.

Partene kan avtale en normalerstatning ved avbestilling (avbestillingsgebyr). Normalerstatningen kan ikke settes høyere enn det erstatning etter kapittel 11 normalt kan forventes å utgjøre.

Hvis det ikke er avtalt avbestillingsgebyr, utmåles erstatningen etter reglene i kapittel 11.

§ 42 *Retur etter levering*

Etter at tingen er levert, blir forbrukeren ikke fritatt for å betale kjøpesummen selv om tingen leveres tilbake til selgeren.

Betalingsplikten bortfaller likevel

- ved heving
- hvis vilkårene for angrerett etter angrerettloven er oppfylt, eller
- hvis en rett til tilbakelevering følger av avtalen,

for eksempel ved at tingen er kjøpt på prøve (hjemlån, deponering).

Forbrukeren kan bytte tingen hvis bytterett må anses avtalt eller følger av alminnelige rettsregler.

Kapittel 9 Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side

§ 43 Selgerens krav

Dersom forbrukeren ikke betaler eller oppfyller sine øvrige plikter etter avtalen eller loven, og dette ikke skyldes selgeren eller forhold på selgerens side, kan selgeren

- a) kreve oppfyllelse etter § 44
- b) kreve heving etter § 45
- c) kreve erstatning og rente etter § 46
- d) holde ytelsen tilbake etter § 9.

Selgerens rett til erstatning og rente faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 44 Rett til å kreve oppfyllelse

Selgeren kan fastholde kjøpet og kreve at forbrukeren betaler kjøpesummen. Dette gjelder likevel ikke så lenge betalingen hindres av stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annet forhold utenfor forbrukerens kontroll og som forbrukeren ikke kan overvinne.

Er tingen ennå ikke levert, taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 21 gjelder tilsvarende for selgerens rett til å kreve oppfyllelse av forbrukerens plikt til å medvirke til kjøpet (jf. § 40).

§ 45 Heving

Selgeren kan heve kjøpet på grunn av forsinket betaling eller annet kontraktsbrudd fra forbrukerens side dersom forbrukerens kontraktsbrudd er vesentlig. Selgeren kan ikke heve etter at hele kjøpesummen er betalt.

Kjøpet kan også heves dersom forbrukeren ikke betaler kjøpesummen innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som selgeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan selgeren ikke heve, med mindre forbrukeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Er tingen allerede overtatt av forbrukeren, kan selgeren bare heve dersom det er tatt forbehold om det eller forbrukeren avviser tingen.

§ 46 Erstatning. Rente

Betales ikke kjøpesummen i tide, kan selgeren kreve rente av kjøpesummen etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Selgeren kan også kreve erstatning for det tapet han eller hun lider som følge av kontraktsbrudd fra

forbrukerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt forbrukeren godtgjør at kontraktsbruddet skyldes stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annen hindring utenfor forbrukerens kontroll som han eller hun ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene ellers i § 24 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 47 Opplysningsplikt om hindring

Hindres forbrukeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal selgeren gi melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får selgeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan selgeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

§ 48 Spesifikasjon

Skal forbrukeren bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og dette ikke gjøres til avtalt tid eller innen rimelig tid etter at selgeren har oppfordret til det, kan selgeren selv gjøre det i samsvar med hva han eller hun må anta er forbrukerens interesse. Dette hindrer ikke selgeren i å gjøre gjeldende andre krav som han eller hun har.

Selgeren må opplyse forbrukeren om de spesifikasjoner han eller hun vil bruke og gi forbrukeren en rimelig frist til å endre spesifikasjonene. Gjør ikke forbrukeren dette i tide etter å ha fått selgerens melding, blir selgerens spesifikasjoner bindende.

Kapittel 10 Fellesregler om heving og omlevering

§ 49 Virkninger av heving og omlevering

Når kjøpet heves, faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort.

Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det som er mottatt, inntil den andre gir tilbake det han eller hun har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente, og betryggende sikkerhet ikke blir stilt.

Skal selgeren omlevere, kan forbrukeren holde tilbake det han eller hun har mottatt, inntil omlevering skjer.

Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

§ 50 Avkastning og rente ved tilbakeføring

Heves kjøpet, skal forbrukeren godskrive selgeren avkastning som han eller hun har hatt av tingen, og gi rimelig vederlag for vesentlig nytte han eller hun ellers har hatt av den.

Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter selgeren å betale renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. fra den dag forbrukeren reklamerte på mangelen. Dersom forbrukeren avkreves vederlag for nytten av gjenstanden etter første ledd, plikter selgeren likevel å betale slik rente fra den dag selgeren mottok betalingen.

§ 51 Tap av krav på heving og omlevering

Forbrukeren kan heve kjøpet eller kreve omlevering bare dersom tingen leveres tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han eller hun mottok den. Forbrukeren taper likevel ikke retten til å heve eller kreve omlevering dersom

- a) årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er tingens egen beskaffenhet eller annet forhold som ikke beror på forbrukeren
- b) tingen helt eller delvis er gått til grunne eller forringet som følge av en handling som trengs for å undersøke om tingen har en mangel, eller
- c) tingen helt eller delvis er forbrukt eller forandret av forbrukeren under forutsatt bruk før han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den mangelen som er årsak til avvísningen.

Forbrukeren taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han eller hun ved tilbakeleveringen erstatter den verdireduksjonen tingen har hatt.

Kapittel 11 Fellesregler om erstatning

§ 52 Erstatningens omfang

Erstatning for kontraktsbrudd fra den ene parts side skal svare til det økonomiske tapet, herunder utlegg, prisforskjell og tappt fortjeneste, som den annen part er påført ved kontraktsbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet.

Erstatningen omfatter ikke

- a) tap som følge av personskade
- b) tap i forbrukerens næringsvirksomhet.

§ 53 Beregning av prisforskjell ved heving

Dersom kjøpet heves og forbrukeren foretar dekningskjøp eller selgeren foretar deknings salg på forsvarelig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges kjøpesummen og prisen etter dekningsstransaksjonen til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Er kjøpet hevet uten at det foretas dekning i samsvare med første ledd, og det er gjengs pris for tingen, legges kjøpesummen og den gjengse prisen på hevingstidspunktet til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Som gjengs pris anses prisen på leveringsstedet for ting av samme slag eller, om det ikke gjelder noen gjengs pris der, på et annet sted som med rimelighet

kan likestilles med dette, likevel slik at hensyn tas til forskjell i transportkostnader.

§ 54 Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret

En part som påberoper seg kontraktsbrudd fra den andre partens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt tap. Forsømmes dette, må han eller hun selv bære den tilsvarende delen av tapet.

Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige parten ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og forholdene ellers.

Kapittel 12 Forskjellige bestemmelser

§ 55 Forventet kontraktsbrudd

For forventet kontraktsbrudd gjelder reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp §§ 61 og 62.

§ 56 Insolvensbehandling

Kommer en av partene under insolvensbehandling, gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7.

§ 57 Kontraktsbrudd ved del av tingen

Omfatter selgerens kontraktsbrudd bare en del av det solgte, gjelder reglene om mangler og forsinkelse i kapittel 5 og 6 i loven for denne delen. Forbrukeren kan heve kjøpet i sin helhet når kontraktsbruddet er vesentlig for hele kjøpet.

Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler.

§ 58 Forbrukerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert, og det er kontraktsbrudd ved en enkelt dellevering, kan forbrukeren heve for denne leveringen etter reglene om heving.

Gir kontraktsbruddet forbrukeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

Dersom forbrukeren hever for en enkelt levering, kan han eller hun samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer som på grunn av sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til formål som partene forutsatte på avtaletiden.

§ 59 Selgerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert og forbrukeren betale eller medvirke i tilsvarende poster, og det er kontraktsbrudd fra forbrukerens side ved en enkelt leve-

ring, kan selgeren heve for denne leveringen etter reglene i § 45.

Gir kontraktsbruddet selgeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

§ 60 Omsorg for tingen

Dersom forbrukeren ikke henter eller tar imot tingen i rett tid eller forhold ellers på forbrukerens side har medført at den ikke er overgitt til ham eller henne, skal selgeren for forbrukerens regning dra slik omsorg for tingen som er rimelig etter forholdene, dersom selgeren har tingen i sin varetekt eller for øvrig kan ta vare på den.

Vil forbrukeren avvise en ting som han eller hun har overtatt, skal forbrukeren for selgerens regning dra slik omsorg for den som er rimelig etter forholdene. Vil forbrukeren avvise en ting som er sendt til ham eller henne og stilt til hans eller hennes rådighet på bestemmelsesstedet, skal forbrukeren ta vare på den for selgerens regning, dersom forbrukeren kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren eller noen på selgerens vegne kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet.

En part som plikter å dra omsorg for tingen, kan la en tredjeperson forvare den etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 74. §§ 75, 76, 77 og 78 i samme lov om en parts rett til erstatning og tilbakeholdsrett, om salg av eller annen disposisjon over tingen og om regnskap og godskriving av utbytte gjelder tilsvarende.

§ 61 Særlig forbrukerbegrep i visse internasjonale kjøp

For avtaler om kjøp av ting mellom parter som har forretningssted eller bopel i ulike stater utenfor EØS, gjelder loven kjøp av ting til personlig bruk for kjøperen, kjøperens familie eller husstand, med mindre selgeren før eller på avtaletiden verken visste eller burde ha visst at tingen ble kjøpt til noe slikt formål.

Kapittel 13 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 62 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra 1. juli 2002.

Loven gjelder bare for avtaler som slutes etter at den er trådt i kraft.

§ 63 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 30. juni 1916 nr. 1 om kommisjon (kommisjonsloven) skal § 56 første ledd nytt annet punktum lyde:

Lovregler om krav mot tidligere salgsledd gjelder likevel tilsvarende for krav mot en kommittent.

2. I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) skal § 2 tredje ledd annet punktum lyde:

Med forbrukertjenester menes tjenester som tilbys fysiske personer hovedsakelig utenfor næringsvirksomhet.

3. I lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister skal § 1 tredje ledd lyde:

Med forbrukerkjøp menes kjøp av ting til forbruker. Med forbruker menes fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

4. I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. skal § 2 annet punktum lyde:

Med forbruksvarer menes varer som tilbys fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

5. I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 3 skal lyde:

forbrukerkredittkjøp: kredittkjøp av løsøre til forbruker, når kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nr. 4 skal lyde:

ytelse av forbrukertjenester på kreditt:

- *tjenesteytelse til forbruker,*
- *når det enten er avtalt utsettelse med betaling av vederlaget eller noen del av dette, eller vederlaget helt eller delvis dekkes ved lån og kreditten gis av tjenesteyteren eller av en annen på grunnlag av avtale med tjenesteyteren, og*
- *kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet*

§ 3 nr. 5 skal lyde:

forbrukerleie: leie av løsøre til forbruker, når utleien skjer eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nytt nr. 7 skal lyde:

forbruker: fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

6. I lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

For forbrukerkjøp gjelder forbrukerkjøpsloven.

Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 4 oppheves.

§ 7 fjerde ledd oppheves.

§ 11 annet ledd oppheves.

§ 13 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 15 annet ledd oppheves.

§ 16 annet punktum oppheves.

§ 17 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 18 annet ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke om selgeren verken visste eller burde ha visst at opplysningen var gitt.

§ 22 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 30 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 31 fjerde ledd oppheves.

§ 32 tredje ledd oppheves.

§ 35 annet ledd oppheves.

§ 41 fjerde ledd annet punktum oppheves.

§ 45 annet ledd oppheves.

§ 67 tredje ledd skal lyde:

(3) Reglene i andre ledd gjelder *ikke*

- a) *kostnader ved* vanlige tiltak som kompenserer at salgstingen er forsinket eller har mangler,
- b) *kostnader ved* tiltak som begrenser annet tap enn det som andre ledd omfatter, *eller*
- c) *erstatning utbetalt til en forbrukerkjøper etter reglene i forbrukerkjøpsloven § 34.*

§ 67 fjerde ledd oppheves.

§ 79 tredje punktum oppheves.

§ 84 skal lyde:

§ 84 Vilkår for krav mot tidligere salgsledd

(1) *Kjøperen kan gjøre krav som følge av mangel gjeldende mot et tidligere salgsledd, for så vidt tilsva-*

rende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren.

(2) *Ved salg mellom enkeltpersoner når kjøpet ikke hovedsakelig er knyttet til deres næringsvirksomhet, kan kjøperen uansett avtale også gjøre krav gjeldende mot tidligere yrkessalgsledd etter forbrukerkjøpsloven § 35.*

§ 85 annet ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir henholdsvis annet og tredje ledd.

Tredje ledd første punktum skal lyde:

(3) I den grad kjøperen i forbrukerkjøp gjør gjeldende krav mot selgeren som også kunne ha vært gjort gjeldende mot et tidligere yrkessalgsledd, gjelder reklamasjonsfristen i *forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd* for videre mangelskrav fra selgeren mot det tidligere yrkessalgsleddet.

§ 99 skal lyde:

§ 99 *Erstatning*

§ 27 (2) annet punktum gjelder ikke i internasjonale kjøp.

Nåværende § 99 blir § 100.

7. I lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere skal § 1 første til tredje ledd lyde:

(1) Loven gjelder avtaler eller oppdrag om bestemte tjenester (reparasjoner, vedlikehold, installasjoner, ombygging m.m.) *som inngås mellom tjenesteytere i deres næringsvirksomhet og forbrukere.*

(2) *Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.*

(3) Også organisasjoner eller offentlig virksomhet som yter tjenester mot godtgjøring anses for å *yte tjenester i næringsvirksomhet.*

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

8. I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova) skal § 1-2 tredje ledd lyde:

(3) Med forbrukarkjøp er meint kjøp av eiendom *når kjøperen er ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.*

9. I lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd første punktum skal lyde:

Lova gjeld avtaler mellom *entreprenør* og ein forbrukar om oppføring av ny eigarbustad.

§ 2 første ledd skal lyde:

Som forbrukar vert rekna ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.

§ 61 annet ledd skal lyde:

Med konsulentavtale er det meint ein avtale mellom ein sjølvstendig oppdragstakar (konsulenten) og ein oppdragsgjevar (forbrukaren, *jf.* § 2) om planlegging av oppføring av bygning til bustadføremål eller

planlegging av arbeid som vert utført direkte som ledd i slik oppføring.

Tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

10. I lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) oppheves § 6 bokstav e annet punktum.

Oslo, i justiskomiteen, den 4 .juni 2002

Trond Helleland
leder

Knut Storberget
ordfører

Jan Arild Ellingsen
sekretær